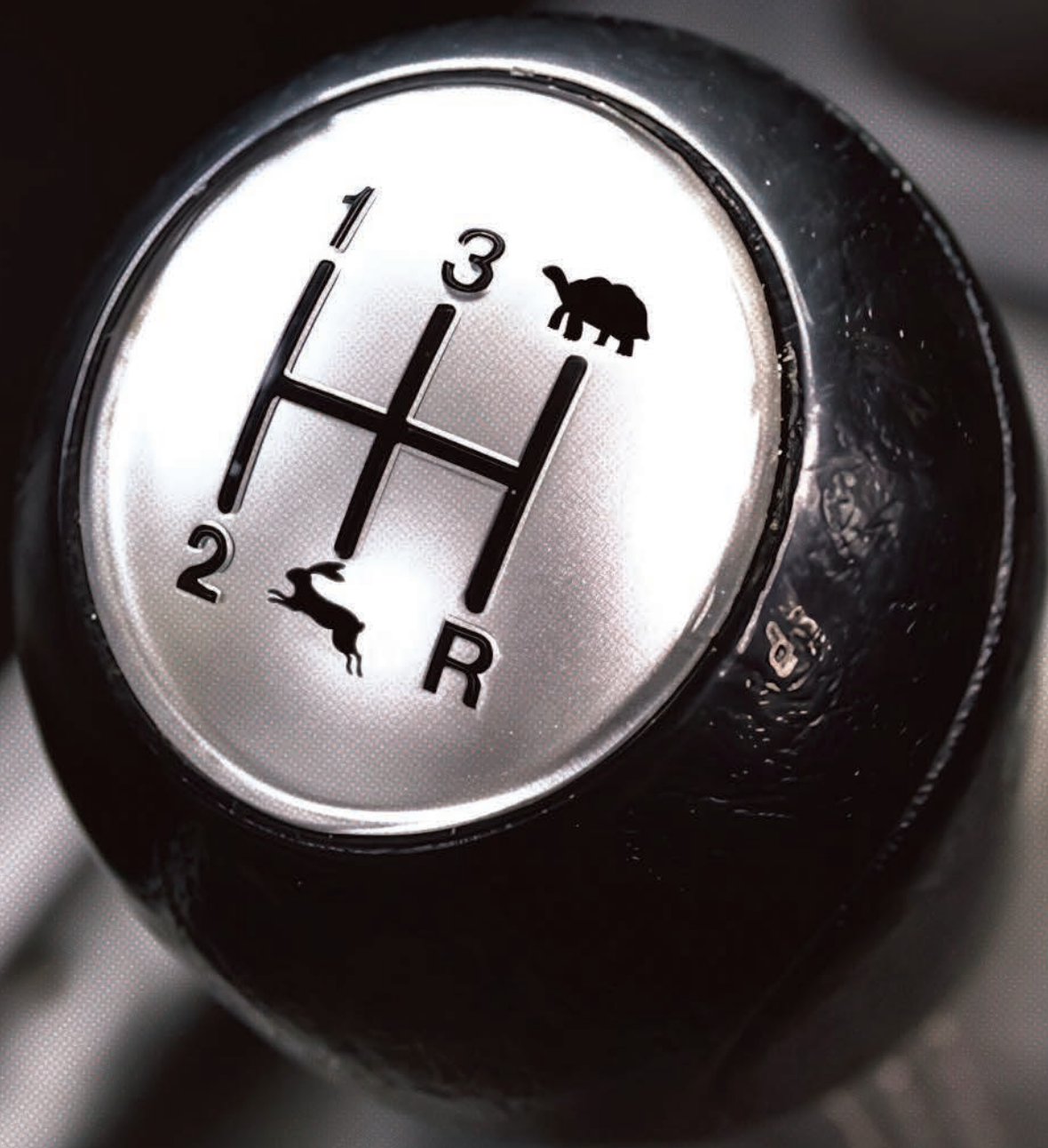

megafon

Tiskana izdaja portala Megafon.si - št. 92 - I. IV - 5. september 2025

v kateri prestavi?

onstran meje

**na tržaškem
kmalu več
zdravnikov**

stran 21

kultura

**ubijanje
kritične misli
skozi kulturo**

stran 18

pohajkovanja

**začarani krog
hrvaškega
turizma**

stran 14

lokalno

**namakalni
sistemi, ki
jih (še) ni**

stran 4

Še malo, pa bomo tam!

Na predpražniku popolnega podnebnega zloma

I Pia Nikolič

Fizika je eksaktna veda, ampak se v življenju včasih izkaže, da morda ni tako. Nenazadnje je že vedno nepočesani Albert govoril, da sta čas in prostor relativna, še posebej v politiki in družbi. Nekatere stvari se namreč premikajo strašansko počasi: slovenski vlaki, sprejemanje medijskega zakona, sprejemanje zakona o konoplji, gradnja drugega tira, zeleni prehod in podobno. Spet druge pa gredo mimo z neznansko hitrostjo: afera sodna stavba, Jankovićevo pismo podpore Vučiću, načelna podpora Palestini, dokler ni treba sprejeti resnih (gospodarskih) protiukrepov, izpolnjevanje načel podnebnih sporazumov in podobno. Potem pa so tu seveda še tiste stvari, ki se skoraj nikoli ne premaknejo z mesta oziroma praktično ne obstajajo, denimo: priznavanje storjenih napak s strani Košarkarske zveze Slovenije in pravzaprav priznavanje storjenih napak kjerkoli že drugje – to nam res ne gre dobro od rok.

Če si še tako prizadevamo živeti v odgovorni in odrasli družbi, vedno pademo vsaj na testu ravnanja z okoljem in podnebjem, kajti le kdo bi se želel odpovedati udobnemu življenju v zameno za dobrobit Zemlje in živih bitij na njej – razen kakšnih umazanih hipijev? Prav kmalu se bomo morali temu življenju

odpovedati vsi, najsi bo to namerno ali iz prisile, ker se nas bo Zemlja končno otrsela.

Začetek tedna so znanstveniki potrdili, da se kritični atlantski tok zagotovo ustavlja oziroma bo »zagotovo kolapsiral prav kmalu«, zaradi česar je še toliko bolj nujno zmanjšati emisije fosilnih goriv, da bi se izognili katastrofalnemu vplivu takega dogodka. (G8 kot prvi v vrsti, tik preden »svizec zavije čokolado v folijo«.)

Gre za sistem atlantskih tokov, ki jih znanstveniki imenujejo Atlantska meridionalna tokovna cirkulacija (AMOC) in je pomemben del globalnega podnebnega sistema. V Evropo in Afriko prinaša od sonca ogreto tropsko vodo, ki se tam ohladi in potone ter tako tvori globok povratni tok. AMOC je že zdaj najšibkejši v zadnjih 1.600 letih. Do sedaj so podnebni modeli kazali, da je podnebni kolaps pred letom 2100 malo verjeten, vendar je nova analiza, ki je preučila modele do leta 2300 in 2500, pokazala, da bo prelomna točka, zaradi katere bo zaustavitev AMOC neizogibna, verjetno presežena v nekaj desetletjih. Sam kolaps pa se morda ne bo zgodil prej kot 50 do 100 let pozneje.

Raziskava je pokazala še, da bi v primeru nadaljnjega naraščanja emisij ogljika v 70 odstotkih modelov to povzročilo kolaps AMOC, medtem ko bi že vmesna raven rasti emisij povzročila kolaps v le 37 odstotkih modelov. Pri nizki rasti ravni

emisij (ki bi se zgodila, če bi se celodržali pariškega podnebnega sporazuma, pa se ga ne) pa bi se zaustavitev AMOC zgodila le v 25 odstotkih primerov. A znanstveniki opozarjajo, da se je treba temu propadu izogniti za vsako ceno, saj bi se sicer lahko premaknil tropski deževni pas, zahodno Evropo bi pahnili v ekstremno mrzle zime in poletne suše, že tako naraščajočo morsko gladino pa bi dvignilo za dodatnega pol metra. »Čeprav številke niso povsem zanesljive, bi bila že desetodstotna verjetnost propada AMOC veliko previsoka,« so zapisali. Prelomna točka, ko bo zaustavitev postala neizogibna, se bo zgodila v naslednjih desetih do dvajsetih letih.

Temperatura zraka na Arktiki zaradi podnebne krize že narašča, kar pomeni, da se ocean tam ohlaja počasneje, kot se je doslej. Toplejša voda je redkejša in se zato počasneje potaplja v globino, kar pomeni, da se v slanih površinskih vodah nabere več padavin, zaradi česar so te manj goste in še bolj upočasnijo potapljanje, s tem pa upočasnjujejo tok.

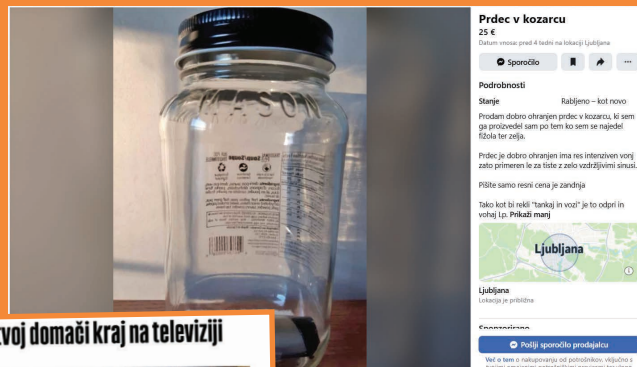
A zakaj bi se ukvarjali s samo nekaj desetletji raziskav ljudi z doktorati, če pa lahko na vse hitro odgovori umetna inteligenca, zaradi katere nam možgani že slabijo in zaradi katere se ogrevajo ogromni serverji v puščavah, ki jih še dodatno ogrevajo? Saj nam že vsak drugi hollywoodski film lepo pove, da bodo šle vse težave preč, če se odpravite v blazno okolju prijazno nakupovanje oblačil hitre mode (ki to seveda ni) ali še bolje – po avtomobil z neznansko porabo, ki doseže hitrosti, s katerimi lahko po slovenskih cestah nekomu ves čas *blendate* tik za prtljažnikom. Nenazadnje živimo bolje kot kdajkoli prej. Ali pač? ☺

ujeto v mrežo

Mednarodno združenje strokovnjakov za genocid sprejelo resolucijo: Izrael v Gazi izvaja genocid

Plačal prvi prispevek za dolgotrajno oskrbo, ki je ne bom nikdar deležen.

Ko omenijo tvoj domači kraj na televiziji

Sončni zahod v Izoli tokrat nekoliko drugače. **Tone S.**

En star miličniški avto v Goriških Brdih, ker - zakaj pa ne. **Sara**

Ste tudi sami posneli kako zanimivo, nenavadno ali lepo fotografijo? Delite jo z nami in jo pošljite na: razglednice@megafon.si
Sprejemamo tudi video posnetke.

Toliko tehta dojka C košarice. **Nevednica**

Posledica vročine ali maček. **Zupi**

Stari obrazi, nove napake

Blaž Omahen |

Poletje se preveša v jesen in čeprav se bo jutri v Strunjanu zgodil težko pričakovani veliki dogodek – poroka predsednika vlade Roberta Goloba in njegove partnerke Tine Gaber, minulo soboto pa se je poročila tudi poslanka Svobode Lucija Tacer – predvolilna politična jesen ne bo tako polna ljubezni. Starim mačkom se v boju za svoj del volilne pogače pridružujejo novi, stari in še starejši mački.

Stranko so konec meseca že ustanovili župani in županja levo- in nekoliko manj levosredinskih opcij. Poimenovali so se z nič kaj spevnim imenom Skupnost – Zveza list lokalnih skupnosti. Predseduje ji hrastniški župan Marko Funkl, na predstavitvi pa so sodelovali še idrijski, celjski, škofjeloški, medvoški in koprski župan ter županja Domžal. Vsi naštetni so na zadnjih lokalnih volitvah kandidirali bodisi s podpisi volivk in volivcev bodisi s svojimi lokalnimi listami. Edina izjema je bil koprski župan Aleš Bržan, ki se je kitil tudi z uradno podporo Gibanja Svoboda. Stranki se je sicer pridružila še nekdanja podpredsednica Liste Marjana Šarca Jerca Korče. Na predstavitvi stranke ob njeni ustanovitvi so dali jasno vedeti, da samostojen nastop na državnozborskih volitvah ni njihova prioriteta, temveč se bolj nagibajo k sodelovanju z novonastalo zeleno-levo koalicijo Vesne in Levice ali pa s še neustanovljeno stranko Vladimirja Prebiliča.

To se bo sicer kmalu spremenilo, saj evropski poslanec prej omenjene Vesne Vladimir Prebilič ustanovni kongres napoveduje za 18. oktober. Za ustanovitev je že zbral več kot 200 potrebnih podpisov. Tudi

on si je nekaj kadrovskega bazena sposodil iz vrst nekdanje LMŠ. Tako se mu pridružujeta nekdanji vodja poslanske skupine Brane Golubović ter iz Gibanja Svoboda izključeni Robert Pavšič, ki je bil pred tem prav tako poslanec LMŠ. Po poročanju Večera pa naj bi se novi stranki priključila še ena nekdanja Šarčeva poslanka, in sicer Lidija Divjak Mirnik, danes mariborska mestna svetnica in ostra opozicija županu Saši Arsenoviču. Večje presenečenje pa je okrepitev iz vrst na zadnjih volitvah močno poražene Janševe vlade. Prebiličevi stranki, katere ime še ni znano, se pridružuje nekdanji zdravstveni minister Janez Poklukar, ki je na zadnjih lokalnih volitvah neuspešno naskakoval mesto župana občine Gorje. Če bi si Prebilič za namene soočenja na RTV Slovenija želel postati parlamentarna stranka, pa ima v ognju še vedno tudi svobodno poslanko Mojco Šetinc Pašek.

Nikakor pa ne moremo mimo večnega, teflonskega ali po potrebi situaciji primerne Karla Erjavca. Če je bil ustanovni kongres njegove stranke Zaupanje medijsko nekoliko zapostavljen, se je v *prime time* vrnil s pompom in nešteti plakati po državi. Nekoč je veljal za sinonim DeSUS, ki se je danes skupaj s stranko Dobra država združil v Stranko Generacij, ki ji predseduje nekdanji minister za delo iz vrst SD Vlado Dimovski. Že leta 2018 je Erjavec v predvolilni kampanji naznanil, da bo nov obraz nova napaka. In Erjavec, ki se hvali s tem, da lahko v istem tednu roma do ruske kapelice in na Brezje, nov obraz gotovo ni. Kmalu pa bo jasno, ali je (po)nov(n)a napaka. “

Namakalni sistem v slovenski Istri

Ana Zupan
foto: pixabay

V času, ko so vremenske razmere vse bolj nepredvidljive in sušna obdobja pogostejša, postaja vprašanje namakanja kmetijskih površin v slovenski Istri vse bolj pereče. Brez dežja ni pridelka in brez namakanja si prihodnosti skoraj ne moremo več predstavljati. Podatki Agencije Republike Slovenije za okolje kažejo, da sta bili leti 2022 in 2024 med najbolj sušnimi v zadnjih 70 letih. Kmet, ki nima dostopa do stabilnega vodnega vira, si lahko le težko zamišlja resno pridelavo zelenjave ali sadja.

Namakalni sistemi predstavljajo tehnično rešitev, s katero je mogoče zagotoviti redno in nadzorovano oskrbo rastlin z vodo tudi v najbolj sušnih obdobjih. Tehnološko gre za sistem, ki se začne pri vodnem viru, pri čemer gre lahko za podzemno vodo, reko, zadrževalnik ali zbiralnik deževnice. Voda se s pomočjo črpalne postaje prečrpa v glavni cevovod, od tam pa po razdelilnih ventilih potuje do končnih uporabnikov, torej škropilnic ali kapljičnih trakov. Naprednejši sistemi vključujejo tudi avtomatske krmilnike, senzorje vlage in vremenske postaje, ki optimizirajo porabo vode glede na dejanske potrebe rastlin.

Čeprav gre za osnovno infrastrukturo sodobnega kmetijstva, so takšni sistemi v Sloveniji še vedno redkost. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano imamo za namakanje opremljenih le okoli štiri do šest tisoč hektarjev kmetijskih zemljišč, kar predstavlja manj kot tri odstotke vseh kmetijskih površin. Največji sistemi se nahajajo na Goriškem (npr. sistem Vogršček), v Pomurju in na Dravskem polju. Leta 2024 je Ministrstvo objavilo dva razpisa, enega za izgradnjo novih

namakalnih sistemov ter drugega za posodabljanje starih. Obseg sredstev je bil pet milijonov evrov, ki so bila porabljena skoraj v celoti.

Na območju slovenske Istre za zdaj ni vzpostavljenega večjega javnega namakalnega sistema. Obstajajo posamezne izjeme. Po podatkih iz poročila o delu Znanstveno-raziskovalnega središča Koper za leto 2021 je bil leta 2013 v Pobegih vzpostavljen namakalni sistem na prvem slovenskem raziskovalnem nasadu žižul. V zasebnem oljčniku v Dekanih pa od leta 2009 poteka prvi raziskovalni poskus namakanja oljk. V letu 2021 je bila za vzpostavitev nasada v okviru javne službe v oljkarstvu nabavljena oprema, med katero je bil tudi kapljični podzemni namakalni sistem za namakanje nasada.

Kmetje, ki že skoraj stoletje na območju ankaranske bonifike namakajo zelenjavo, pa so julija izrazili skrb, da bi poglobitev obrobne kanala s strani Luke Koper lahko povzročila vdor slane vode v njihov namakalni kanal. Desni razbremenilnik reke Rižane naj bi po zasnovi ležal nižje od morske gladine, kar pomeni, da bi lahko slana voda vdrla v kanal in nato na kmetijska zemljišča.

Ministrstvo za kmetijstvo je zato sklicalo dva usklajevalna sestanka z vsemi ključnimi deležniki: kmeti, občinama Ankaran in Koper, Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov RS (SKZG), Direkcijo za vodo, Zavodom za varstvo narave in Ministrstvom za naravne vire in prostor. Na njih so dosegli soglasje o nujnih ukrepih, in sicer o uvedbi monitoringa zasoljevanja kmetijskih površin ter o ohranitvi pretočnosti kanala s sladko vodo. SKZG RS bo začel z izgradnjo namakalnega sistema, takoj ko bodo razmere to dopuščale.

Ministrica za kmetijstvo Mateja Čalušič je dejala, da so prepoznali nujnost krat-

koročnih rešitev, in sicer monitoringa in ohranjanja trenutnih razmer, ter dolgoročno intenzivne gradnje namakalnega sistema na omenjenem območju. SKZG RS je prevzel zavezo, da bo vzpostavil javni namakalni sistem, kar pomeni strukturirano in sistemsko oskrbo z vodo za posamezna kmetijska zemljišča na bonifikici.

Konec julija je župan Občine Ankaran Gregor Strmčnik Luko Koper tako kot kmetje pozval, naj takoj zaustavi gradbena dela na projektu »Ureditev ankaranskega obrobne kanala – faza 1A«. Ob tem je zahteval izpostavitve nujnostičasne zaščite kmetijskih zemljišč, saj naj bi trenutna izvedba del ogrozila površine zaradi možnosti vdora slane vode v kanal, kar lahko neposredno prizadene lokalno kmetijstvo. Občinski svet je nato izdal sklep, ki sicer podpira ureditev obrobne kanala, a hkrati opozarja, da trenutna dela poslabšujejo poplavno varnost in ogrožajo kmetijska zemljišča. Zato zahtevajo dopolnitev projektne dokumentacije ter vzpostavitev začasnih zaščitnih ukrepov za preprečitev slane vdora in stabilno oskrbo s sladko vodo. Dogajanje izpostavlja napetost med nujnimi infrastrukturnimi posegi in zaščito agrarne krajine – občina namreč opozarja, da lahko trenutni potek projekta pomembno vpliva na kmetijsko rabo in kakovost zemlje.

Zaledje slovenske Istre tako ostaja brez systemske podpore na področju namakanja. Kljub evropskim sredstvom, ki so na voljo za gradnjo takšnih sistemov, se lokalne skupnosti in država še niso uskladle glede dolgoročnih rešitev. Ob vsem tem postaja jasno, da voda v Istri ni le naravni vir, ampak strateški izziv. Če ne bo pravočasnih vlaganj v infrastrukturo, bo prihodnost kmetijstva v regiji pod vprašajem. Namakalni sistemi niso več luksuz, ampak temelj preživetja. “

Kljub jasnim navodilom varnostniki še vedno nasilni

Andraž Velkavrh

foto: zajem zaslon

Letos poleti smo prevečkrat naleteli na nasilne dogodke, ki so se zgodili v hrvaških lokalih, ko so jih skupili predvsem slovenski državljani. Dejavnikov, ki pride do sporov, ki vodijo v množičen pretep, je več, a se vendarle zdi, da varnostniki s svojimi dejanji velikokrat pretiravajo in se pri delu poslužujejo nezakonitih prijemov. Brali smo o napadu skupine varnostnikov na mladega Slovenca v Poreču, podobna situacija se je zgodila tudi na Pagu, ko so tamkajšnji pazniki na plaži napadli skupino Slovencev. Nazadnje so mediji poročali še o napadu s palico, ki ga je nad štirimi slovenskimi državljani izvedel lastnik lokala skupaj s sinom.

Zakon o zasebnem varovanju v 45. členu natančno opredeljuje ukrepe varnostnika. Pri opravljanju nalog zasebnega varovanja sme denimo uporabiti naslednje ukrepe, in sicer v tem vrstnem redu: sprva mora podati opozorilo, ki mu mora slediti ustna odredba, pa ugotavljanje istovetnosti, površinski pregled, preprečitev vstopa oziroma izstopa z varovanega območja, zadržanje osebe, šele nato uporaba fizične sile, nazadnje pa uporaba sredstev za vklepanje in vezanje. Teh korakov se lahko loti izključno takrat, ko so ogroženi življenje, osebna varnost in premoženje ter je kršen red ali javni red na varovanem območju. Tam se lahko naloge, ki so opredeljene s predpisi in redom, ki ga določa naročnik, sploh izvaja.

Če se malce dotaknemo zgolj uporabe fizične sile, jo lahko varnostniki uporabijo le takrat, ko želijo osebi preprečiti neupravičen vstop na varovano območje, odstraniti osebe iz tega območja, preprečiti neposredno ogrožanje ljudi ali premoženja, odvrniti istočasno protipraven napad na sebe ali osebo, ki jo varujejo, ali pa zadržati osebe do prihoda policije. Zasebno varovanje je nenazadnje preventivna dejavnost, saj v več kot 95 odstotkih red vzpostavlja z ustrezno komunikacijo.

Vsak, ki v nočnih lokalih skrbi za red, ni nujno tudi varnostnik. Slednji morajo v Sloveniji opraviti strokovno usposabljanje, biti varnostno preverjeni, imeti službeno

izkaznico in biti zaposleni pri licenciranemu podjetju. Strokovno usposabljanje traja 102 uri, potem pa sledi še preverjanje znanja in obnavljanje le-tega vsakih pet. Po pisnem, praktičnem in ustnem preverjanju, če je to uspešno opravljeno, pridobijo certifikat za varnostnika. Na podlagi tega pristojni organ – Ministrstvo za notranje zadeve – izda službeno izkaznico za opravljanje del in nalog tega poklica. Za varovanje gostinskih lokalov se mora varnostnik udeležiti dodatnega specialističnega izpopolnjevanja za varovanje v gostinskih lokalih, ki traja 18 ur, potem pa mora varno-

stnik opraviti tudi izpit pred komisijo prej omenjenega ministrstva.

Zakonodaji se na Hrvaškem in v Sloveniji razlikujeta, saj ukrepe in naloge zasebnega varovanja določata dva različna zakona. Pogosto smo v zadnjih dneh prebrali tudi, da so omenjeni varnostniki delali brez dovoljenja, torej »na črno«, do česar ne bi smelo prihajati. Ko pride do

dejanskega pretepa, so kazni pri nas različne, vse od denarnih pa do zapornih, tako za družbo za zasebno varovanje, varnostnika, naročnika storitev kakor tudi za občana, ki ukrepov varnostnika ne upošteva. Policisti se vmešajo, zgolj ko pride do kršitve zakonodaje, sicer se s tem pri nas ukvarja Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja.

V slovenski Istri trenutno nimamo veliko nočnih klubov, še posebej če sedanje stanje primerjamo z obdobjem med leti 1980 in 2000. Eden bolj priljubljenih je Alaya v Portorožu, kjer imajo z varnostno službo podpisano pogodbo, ki vsebuje načrt varovanja. Ta je narejen skladno z uredbo o obveznem organiziranju službe varovanja na javnih prireditvah. »Kot določa uredba, je število varnostnikov odvisno od števila obiskovalcev. Inšpekcija Ministrstva za notranje zadeve pogosto nadzira delovanje in identiteto naših varnostnikov, zato skrbimo, da imajo vsi potrdilo o usposobljenosti. O kakovosti in primanjkljaju varnostnikov pa pri nas ne moremo govoriti, saj nam to zagotavlja varnostna

služba,« so trenutno stanje v odzivu na problematiko pokomentirali v portoroškem klubu.

Ker je tudi v Sloveniji v preteklosti že prihajalo do podobnih incidentov, lahko le upamo, da bo kršenja predpisov, ki jih poskušajo preprečevati, vse manj. Z nasiljem se reši zelo malo stvari, lahko pa z njim uniči marsikatero življenje. «

V Kopru letos 474 prvošolk in prvošolcev

Mestna občina Koper je poletje izkoristila za naložbeno-vzdrževalna dela v vrtcih in šolah

V. K.
foto: megafon

Sprvim septembrom so se učenci in dijaki vrnili v šolske klopi. Po rekordnem vpisu prvošolcev v preteklih letih, je letos število tistih, ki so prvič prestopili šolski prag, nekoliko nižje.

Letos se v prvi razred vpisujejo otroci, rojeni leta 2019. Največ prvošolcev bodo sprejele OŠ Koper, OŠ Anton Ukmar in OŠ Dušana Bordona. Skupno bo prvi razred koprskih osnovnih šol obiskovalo 474 otrok, kar je 12 manj kot lansko leto in 13 več, kot jih je bilo pred dvema letoma.

Trend upada skupnega števila učencev se nadaljuje tudi letos, ko bo osnovno šolo v največji obalni občini obiskovalo manj učencev kot lani. Na vseh enajstih koprskih osnovnih šolah bo v aktualnem šolskem letu pouk obiskovalo 4.743 učencev. Lani jih je bilo 4.838, predlani pa 4.921.

Učence osnovne šole Pier Paolo Vergerio il Vecchio, kjer pouk poteka v italijanskem jeziku, bo po dobrih dveh letih znova gostila obnovljena palača Collegio dei Nobili, ki jo bodo ob prisotnosti visokih gostov iz Slovenije in Italije slavnostno otvorili šele prihodnji četrtek, 11. septembra. Približno sedem milijonov evrov vredna prenova šolske stavbe, ki je med drugim obsegala reorganizacijo prostorov, statično in energetske sanacijo, vgradnjo dvigala in manjšo nadzidavo v predelu notranjega atrija šole, je tako po več letih zaključena. Poleg sto tridesetih osnovnošolcev bo v istem objektu potekal pouk za 68 gimnazijk in gimnazijcev.

V osnovni šoli Dušana Bordona v Smedeli je učence pričakala temeljito obnovljena šolska kuhinja z novo opremo, osvežitve pa je bila deležna tudi jedilnica.

Učenci in učenke Osnovne šole Šmarje še ne bodo telovadili v novi telovadnici, saj jo še gradijo. Približno 4,5 milijona evrov

vredna naložba v novo telovadnico bo po dokončanju na dobrih 1.500 kvadratnih metrih površine šolarjem, po besedah predstavnikov Mestne občine Koper, zagotovila »funkcionalne, kakovostne, vzdržljive, energetske varčne, zdrave in varne« vadbene prostore.

Manjših osvežitev infrastrukture so bile deležne tudi druge osnovne šole v občini. Zamenjali so dotrajano ograjo na igrišču šole v Marezigah, s streho so pokrili učilnico na prostem v Dekanih, vhod podružnične šole v Sv. Antonu pa opremili z zidom in ograjo. Uredili so tudi zunanje igrišče enote Smedela OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, na šoli v Škofijah pa ogradili zgornje igrišče in uredili tlak pod nadstreškom šole, prav tako pa so uredili tudi del igrišča na prostem v osnovni šoli Antona Ukmarja. Tam so uredili še požarno pot ter nadaljujejo z zamenjavo razsvetljave po učilnicah, medtem ko so varnostno razsvetljavo že zamenjali na OŠ Koper ter OŠ Dušana Bordona.

Mestna občina Koper je sporočila, da ima pripravljena tudi sredstva za avtomatska garažna vrata za Garažno hišo OŠ Koper, ki bodo montirana predvidoma jeseni. Prav tako bo OŠ Koper dobila tako imenovano učilnico STEM za znanost, tehnologijo, inženiring in matematiko, na OŠ Hrvatini pa bodo zamenjane talne obloge v eni od učilnic. Poleg tega name-

rava občina sofinancirati nabavo novega vozila za prevoz hrane za potrebe šole v Pradah, opremo za kuhinjo in nov štedilnik v OŠ Dekani ter nove klimatske naprave za šolo v Gračišču.

Poleg naložb v infrastrukturo osnovnih šol so v Kopru poskrbeli tudi za izvedbo več investicijsko-vzdrževalnih del v vrtcih. Prenovili so enoto Rozmanova Vrtca Smedela, z namenom vzpostavitve oddelka prilagojenega programa, ki je z delovanjem začel prav ob pričetku letošnjega šolskega leta. Večjo naložbo predstavlja tudi temeljita obnova kuhinje v enoti Slavnik. Investicijskih in obnovitvenih del so bili deležni še v enoti Prisoje, kjer se zaključuje urejanje zunanje igralnice, občina pa je namenila sredstva še za sanacijo zamakanja dela strehe.

V enoti Pobegi Vrtca Koper je občina obnovila teraso in še pred začetkom poletja sanirala sistem hlajenja, v enoti Kekec pa poskrbela za sanacijo zamakanja dela strehe. Poleg tega je MOK namenila sredstva za gozdno igralnico v enoti Vanganel, s katero bodo otroke spodbudili h gibanju. V načrtu je še ureditev igrišča v vrtcu pri OŠ Gračišče. V enoti vrtca Giardino d'infanzia Delfino blu na Vergerijeve trgu pa je Mestna občina Koper sanirala fasado, poleg tega bo uredila tudi senčenje igralnic in zunanjih teras na vrtcu pri OŠ Dekani. “

**Megafon v pričakovanju 100. številke časopisa
praznuje z razstavo stripov hišnega
striparja Petra Kuntariča**

VABLJENI!

Razstavo bomo otvorili z risanjem v živo po idejah obiskovalcev

13. 9. ob 19:00, na ogled do 10. 10.

Galerija Salsaverde, Gramscijeva ulica 4, Izola

K U L O T U R N I K N A P L O V E D N I K

5. 9., 20:30, Center za obiskovalce Kraški Rob, Črni Kal
Filmski večer: Kino Istra – Čikorja an' kafe (Slovenija, 2008, 9'),
Filice (Hrvaška 2024, 36'), Abesinija (Slovenija, 1999, 17')

5. 9., 20:00, Križni hodnik Minoritskega samostana sv. Frančiška,
Piran
Koncert: Tartini festival 2025 – Ansambel Cenacolo Musicale
(klasična glasba)

5. 9.–7. 9., različne lokacije, Koper
Festival uličnih umetnosti: Street Art Fest Koper (poslikave, tečaji
grafitiranja, koncerti, filmski večeri)

5. 9.–7. 9., Pregara, Koper
Svetovno prvenstvo v Mori, tradicionalni istrski igri: Murramundo
2025

5. 9.–9. 11., Galerija Herman Pečarič, Piran
Razstava: Lev Ambrož Okorn – Imaginarij Podrobnosti

6. 9., 19:00, Parkirišče Marina, Portorož
Drive-in kino: Umazani ples (ZDA, 1987, 100')

6. 9., 19:00, Taverna, Koper
7. Festival klap – predstavitev klap iz Slovenije in Hrvaške

6. 9., 19:00, Hangar bar, Izola
Koncert: Bunker Fest Izola – Skyeye (heavy metal), Meduzalem
(noise, metal, experimental), Humanhostbody (black metal), Lintver
(trash metal), Claustum (death metal)

8. 9., 11:00, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper
Predavanje: Infoverzum – Medijska pismenost med mladimi

8. 9., 20:00, Hangar bar, Izola
Stand up večer: Lucija Čirovič

9. 9., 18:00, Galerija Meduza, Koper
Pogovor ob razstavi Vesne Bukovec in Ane Čigon: Varljivi delovni
čas, varljiva človečnost

11. 9., 17:00, Center mladih Koper
Delavnica kreativnega pisanja s kolektivom Pêro Sírce in gosti

11. 9., 19:00, Center mladih Koper
Večer poezije: Obalne rime #74 – Predstavitev pesniške zbirke S
figami ob vinu in pogovor z avtorico Pijo Lucijo Kralj

12. 9., 20:00, Art Kavarna Odeon, Izola
Koncert: SambaJazz – glasbeni projekt Choro Club Trieste (brazilska
ljudska glasba, bossa nova, samba)

12. 9., 16:00, Koper
Večer elektronske glasbe: Frequensea (30 glasbenih izvajalcev na
petih prizoriščih v starem mestnem jedru)

12. 9., 17:00, Mladinski Center Markovec City, Koper
Družabni dogodek: Umiko Meet & Geek (igranje družabnih iger)

13. 9., 11:00, Center mladih Koper
Zajtrk z elektronsko glasbo: Gluten Morgen – Kezz (etno electronica)

13. 9., 19:00, Galerija Salsaverde, Izola
Razstava stripov: Megafonovih 100 – razstava del Petra Kuntariča
za Megafon, časopis slovenske Istre, in risanje v živo

13. 9., 19:00, Gažon, Koper
Koncert: Glasbeni BiCikel – Koncert Bend-it! Orchestra (bigbandov-
ska glasba)

12. 9., 21:00, Avditorij Portorož
Stand up večer: Branko Đurić Đuro – Đurologija

13. 9., 20:00, Park Pietro Coppo, Izola
Proslava: Dan vrnitve Primorske k matični domovini

13. 9., 21:00, Hangar bar, Izola
Koncert: CowboyZ (heavy metal, trash metal), Kicks (indie punk)

15. 9., 20:00, Hangar bar, Izola
Stand up večer: Domen Valič – Žigolo s. p.

17. 9., 20:00, Center mladih Koper
Stand up večer: Bunga #61 s povezovalcem Gašperjem Bergantom

»SHIN-NEN (verodostojnost) je vse!«

– Stojan Šestan, inštruktor karateja

Andraž Velkavrh
foto: osebni arhiv

Borilne veščine so velikokrat razumljene kot nasilen šport, a so v resnici vse prej kot to. Naučijo te predvsem reda in discipline, kar pride prav v življenju nasploh. Ko v slovenski Istri beseda nanese na karate, se misli hitro usmerijo k Stojanu Šestanu. V določenem obdobju je bil ta morda označen za strogega trenerja, a le tak pristop je lahko pripeljal do uspehov in rezultatov. Če je bil v borilnici kdaj zahteven in težaven, velja izven nje za zelo simpatičnega gospoda, ki ga imajo vsi radi, predvsem pa ga spoštujejo.

Stojan je svoje otroštvo preživel v Ilirski Bistrici, v Gornjem kraju, ki so mu Bistričani pravili Sibirija. Šport ga je zanimal že od malih nog, saj se je vsakodnevno podil in igral po soseski. Borilnih veščin takrat ni poznal, edini stik z njimi so predstavljali kung-fu filmi. Prvi šport, ki ga je treniral, je bil nogomet v NK Transport, kjer je kasneje eno leto uspešno deloval kot kondicijski trener. Prav v tisti sezoni so se nogometaši iz Enotne primorske nogometne lige uvrstili v tretjo ligo. Iz tega obdobja se še posebej dobro spominja množice gledalcev, ki so na »Kampotu« uprizarjali pravo prvoligaško vzdušje.

V srednji šoli se je ukvarjal z namiznim tenisom, s svojim dijaškim domom je celo osvojil prvo mesto med vsemi domovi. Kot dijak je obiskoval trgovsko šolo v Novi Gorici, saj so ga ob šolanju kot štipendista sprejeli v trgovskem podjetju Ilirija. V Ilirski Bistrici take šole ni bilo. Doma niso bili premožni, zato je zgodaj odšel s trebuhom za kruhom. Del življenja je bil tudi vojak specialne enote, zato je aktivno sodeloval v pripravah na osamosvojitve. V vojski je ostal vse do leta 1997.

Karate je vzljubil okrog leta 1974, ko je Telovadno društvo Partizan ustanovilo svoj karate klub, vanj pa se je vpisala kopica mladih. »Članstvo se je skrčilo po nekaj mesecih, ko so nekateri spoznali, da karate nima nobene zveze s filmi. Sam sem vztrajal še veliko let. Pogosto sem se takoj po službi z vlakom vozil na trening in isto noč nazaj.« Stojan je treniral v ljubljanskem KK Emona, ki ga je vodil Tokusiha Takashi. V

tistih časih ta šport ni bil medijsko prepoznaven, zato športniki niso imeli prvakov in drugih zvezdnikov, ki bi jim bili vzor. Trener je gospod Šestan postal po sili razmer in kar hitro so otroci začeli dosegati izvrstne republiške rezultate. Izpostaviti velja Stojanovo ženo Vojko, ki je osvojila veliko odličij, nastopila pa je tudi na svetovnem prvenstvu v Maleziji leta 1994. Stojan je bil sicer tudi sam republiški prvak v borbah, je pa tudi nosilec stopnje 7. DAN ETKF/ITKF. Kot trener je prejel Plaketo za vrhunske dosežke v karateju, Plaketo

gleda zaskrbljujoče. »Mladi vsem na oči propadajo. Žalostno je, da so otroci fizično dobresedno zaostali, mi pa ne storimo ničesar. Obsojamo telefone in digitalizacijo, ti otroci pa so še odlični, glede na to, kakšne starše imajo.« Veliko učencev je Stojana označilo za strogega trenerja, sam pa pravi drugače: »Ni potrebno, da je učitelj strog, mora pa biti zahteven. To ni vojaški drill, temveč normalna vadba, kjer so pomembni medsebojni odnosi in spoštovanje. Sem zahteven, nepopustljiv, na trenutke težaven, a tako pač je. Koristi, ki iz tega izhajajo, so neprecenljive. Kdor bi raje imel lažji način, gre lahko drugam.« Trenutno sam vodi dve skupini odraslih, najstarejši ima celo 79 let. Kot učitelj se zgleduje po Hiroshiju Shiraju, pri katerem je pred polno dvorano, tudi svojih učencev, prišel do stopnje 5. DAN, kar mu največ pomeni in na kar je najbolj ponosen. Ponosen pa je tudi na svojo ženo, ki mu je vse življenje stala ob strani in brez katere njegovih dosežkov ne bi bilo.

Za konec se je sogovorec obregnil še ob olimpijske igre, kjer karate trenutno ni prisoten. Pravi, da so dandanes igre popolna

Mestne občine Koper za 40 let delovanja v karateju ter več priznanj Janka Kovačiča občine Ilirska Bistrica. Med drugim je še vedno glavni strokovni vodja pri Tradicionalni karate federaciji Slovenije.

Leta 2000 sta se z ženo preselila v Koper, kjer sta ustanovila Karate klub Samurai. Sam na spremembe generacij

zmeda vsega in vseh ter da gre izključno za posel in politiko. Politično tezo, da morajo biti vsi športi pod olimpijskim okriljem, je označil za laž oziroma enoumje, saj s tem športi zagotovo ne pridobijo na kakovosti. Po petdesetih letih karateja, z izkušnjami tako doma kot v tujini, se Stojan drži reka: »SHIN-NEN (verodostojnost) je vse!«

Atletski klub Koper vabi k vpisu

V. K.
foto: AK Koper

Atletski klub Koper (AKKP) je z javnim pozivom obvestil javnost, da od začetka tega meseca dalje vpišuje nove generacije otrok od četrtega leta dalje, ki se lahko pridružijo atletskim vadbениm skupinam.

V pozivu so poudarili, da je atletski trening dobra osnova za vse športe in ne samo za atletske discipline ter dodali, da je tudi pri kasnejši izbiri posamezne atletske discipline predhodni trening zelo koristen. *»Atletika je primerna za vse otroke – visoke, nizke, lahke, težke ... saj s številnimi disciplinami omogoča raznovrstne treninge: tek na kratke in dolge proge, skoke in mete.«* Sporočili so še, da trening atletike ne pred-

stavlja velikega finančnega bremena za starše, saj otroci potrebujejo le tekaške copate in trenerko. *»V Kopru imamo idealne infrastrukturne in vremenske pogoje za treninge ter izšolane trenerje in vaditelje,«* so še sporočili in pojasnili, da je uspeh prvenstveno odvisen od posameznika, ne pa od sodnikov, trenerjev in skupine, v katero ga uvrstijo.

Koprski atletski klub ima dolgo tradicijo. Že od leta 1962 namreč vzgaja mlade atletinje in atlete, ki v različnih disciplinah beležijo vrhunske rezultate na domačih in mednarodnih tekmovanjih. Domujejo na koprskem atletskem stadionu, kjer organizirajo tako treninge kot tekmovanja. “

17.–19. september 2025

Dnevi svetovanja za znanje

S konji nad smeti

Trst - Na tržaški Kras prihajajo konjeniške enote karabinerjev, ki bodo nadzorovale območje in ga ščitile pred onesnaževalci. Konjeniške enote karabinerjev bodo na obmejnem pasu pozorne zlasti na pojav divjega odlaganja kosovnih odpadkov. S konjem naj bi varuhi postave lažje dosegli strmine in kraje, kamor se z vozili ni mogoče peljati, obenem pa lahko v kratkem času pridejo do oddaljenih krajev. V poskusni akciji bodo karabinerji sodelovali z enoto za varstvo okolja karabinerjev v Padovi, akcija bo sprva trajala pet dni, če bo uspešna, pa bodo tovrsten nadzor izvajali tudi drugod v Furlaniji – Julijski krajini. *pd/nb*

Namesto fašistov – prostovoljci

Milje - Občinski odbor je sprejel sklep, s katerim bomo lahko izvajali vsebine 10. člena 5. zakona iz leta 2022 in navadne občane povabili k sodelovanju pri vzpostavljanju javne varnosti. Kot so pojasnili na občini, se je zamisel za to porodila že lani, ko je poleti prišlo do izrednih primerov kaljenja javnega miru in nasilja. Podobno je bilo tudi letos. V parkih, pri avtobusni postaji in drugje na ozemlju miljske občine, kjer se pogosto zbirajo tolpe ali prihaja do kršitev zakonov, bodo lokalna policija in druge sile javnega reda lahko računale na prostovoljce, ki bodo kot straža bdeli nad dogajanjem. Postopek za uvedbo nove službe se še ni začel, razpis za prostovoljce bodo zelo verjetno objavili po novem letu. Zaradi nasilja so svojo prisotnost pred časom napovedali tudi neofašisti, kar je med delom javnosti izzvalo ogorčenje. *pd/nb*

Carpaccio znova doma

Piran - Po več kot osemdesetih letih se je v Piran vrnilo eno najdragocenejših umetniških del, oltarna pala Marija na prestolu z otrokom in svetniki beneškega mojstra Vittoreja Carpaccia iz leta 1518. Delo je bilo prvotno ustvarjeno za samostansko cerkev sv. Frančiška v Piranu, kjer je krasilo glavni oltar. Leta 1940 je bilo zaradi vojnih razmer odpeljano v Villo Manin, nato pa premeščeno v Padovo, kjer je v baziliki sv. Antona in Musea Antoniano preživel več desetletij. Po intenzivnih prizadevanjih Republike Slovenije, sodelovanju Ministrstva za zunanje in evropske zadeve, bratov minoritov in italijanskih partnerjev, se je pala končno vrnila v svoj izvorni prostor, renesančno edikulo v cerkvi sv. Frančiška v Piranu. Slovesni sprejem ob vrnitvi je v cerkvi sv. Frančiška potekal v četrtek, delo pa je odslej prvič po več generacijah znova dostopno javnosti. *piran.si/nb*

Kopališče Debeli rtič

Ankaran - Vlada in Občina Ankaran sta se zedinili glede lastninskih pravic na območju kopališča Debeli rtič in tako razrešili večletni

Za mir v Miljah bodo poleg policijskih in drugih varnostnih enot skrbeli tudi prostovoljci. »Varnostne pohode« so sicer napovedali tudi neofašisti.

spor. Strani sta junija dosegli sodno poravnavo, s katero sta po navedbah občine zadovoljni obe. Razdelili sta več parcel; zahodni del območja, kjer so že obstoječi objekti ministrstva za notranje zadeve, bo od sedaj v pretežni lasti države, občina pa je dobila vzhodni del, kjer je kopališče z igrišči, pa tudi nedelujoči dotrajani objekti, kot so sanitarije in gostinski objekt. Tam želi občina urediti glamping, a morajo za to spremeniti občinski prostorski načrt. Državno odvetništvo bo zdaj v zemljiško knjigo predlagalo vpis lastninske pravice in dogovorjene stvarne služnosti, s tem pa bo večletna pravdna saga tudi uradno zaključena. *sta/nb*

Slovensko morje hladnejše

Piran - Morje je bilo letos precej hladnejše kot lani, ko je bilo nadpovprečno toplo. Kot so navedli pri morski biološki postaji, ki deluje v okviru Nacionalnega inštituta za biologijo, je trenutno površinska temperatura morja v

skladu z dolgoletnim povprečjem. Glede na meritve, ki jih raziskovalci morske biološke postaje na lokaciji boje Vida kontinuirano zbirajo od leta 2002, znaša pričakovana temperatura 25,7 stopinje Celzija. Sredi avgusta je bila izmerjena temperatura 25,1 stopinje Celzija, medtem ko je na isti dan lani 24-urna povprečna temperatura znašala 29 stopinj Celzija. Podobno ugotavljajo tudi v Akvariju Piran, kjer so hvaležni, da v letošnjem poletju temperatura morja ostaja v normalnih okvirjih in ni prišlo do toplotnih ekstremov, ki bi morskim organizmom povzročili še dodaten stres. Po navedbah občine rezultati spremljanja kakovosti voda, za katere skrbi ARSO, potrjujejo, da je morje v Piranu čisto in varno. Občina pa dodatno skrbi za okolje z rednim čiščenjem morskega dna, v sodelovanju z zavodom YouSea ter z ozaveščevalnimi akcijami proti odmetavanju odpadkov, predvsem cigaretnih ogorkov in vlažilnih robčkov. *sta/nb*

OBČINA PIRAN

Po več kot osemdesetih letih se je v Piran vrnilo eno najdragocenejših umetniških del, oltarna pala Marija na prestolu beneškega mojstra Vittoreja Carpaccia iz leta 1518. Slika je že na ogled javnosti.

Počasen kot slovenske železnice

Simon Smole

foto: Nebojša Tejić, STA

Nedavna raziskava javnega mnenja o prometu je pokazala, da okoli 40 odstotkov vprašanih pot v službo in šolo še vedno opravi z avtom, okoli 27 odstotkov vprašanih se z javnim prometom odpravi po opravkih, nekaj več kot 22 odstotkov vprašanih pa jih javni promet uporablja tudi za pot v službo ali šolo. Javni prevoz je že leta velik logistični izziv za malo državo Slovenijo. Pristojni so si zadali, da bi v naslednjem desetletju železnice postale vsaj spodobna konkurenca cestnemu prometu. Poglejmo, kakšno je stanje na terenu.

Sistem javnega potniškega prometa ima od oktobra 2023 enotnega upravljalca, to je DUJPP, ki skrbi za upravljanje prevoza potnikov v železniškem in avtobusnem prometu. Za prevoz potnikov v notranjem in mednarodnem železniškem prometu skrbi družba Slovenske železnice, za avtobusne prevoze pa ima Ministrstvo za okolje za naslednjih pet let sklenjene koncesijske pogodbe z izbranimi koncesionarji. Poleg družbe Nomago so to še družba Arriva, družba Avtobusni promet Murska Sobota in Javno podjetje Ljubljanski potniški promet.

Ali je takšna ureditev prispevala k ugodnim cenam in skrajšanju potovalnega časa? Z avtobusom lahko skočite na morje, za kar boste potrebovali slabo uro in pol (če bo šel avtobus samo po avtocesti), vozovnica od Ljubljane do Kopra pa stane 9,3 evra. Avtobus od Ljubljane do Bleda vozi dobro uro, za vožnjo pa je treba odšteti 5,7 evra.

Precej dlje časa vzame vožnja z vlakom. Ker do Bleda direktne železniške povezave ni, je treba prestopiti na Jesenicah, od tam pa se z vlakom, ki pelje v Novo Gorico, odpravite do Bleda. Pot v povprečju traja dobro uro in pol, za vozovnico pa je treba odšteti 6,6 evra. Še debelo uro več pa z vlakom potrebujemo do Obale. Zaradi gradnje drugega tira med Divačo in Koprom je treba v Divači prestopiti na avtobus, ki nas pripelje do morja. Pot stane okoli 12,4 evra. Da bi spodbudili rabo javnega prevoza, je nedavno veljal 75-odstotni popust za vožnjo med vikendom, ki ga je zamenjala tako imenovana »izletka«, ki stane 15

evrov. Razlog? Bojda je obnova železnice tako draga, da so ukinili popuste.

Druga zelo opazna pomanjkljivost slovenskih železnic je počasnost vlakov. Slovenske proge sicer omogočajo vozne hitrosti od 60 do 100 kilometrov na uro, na nekaterih odsekih celo do 160 kilometrov na uro. A povprečna hitrost vožnje je majhna zaradi velike gostote postankov. Skoraj vse linije ustavljajo povsod, ne glede na pomembnost postaje, poleg tega se ves čas obnavljajo deli proge. Na spletnem portalu Reddit je uporabnik z vzdevkom Micek_52 pred meseci objavil graf, na katerem je primerjal hitrost vlakov in osebnih avtomobilov. Zbral je podatke za

pridete pred vlakom, če se vozite hitreje od 72,57 kilometra na uro. Najboljšo povezavo imajo zasavske občine. Da do Zagorja ob Savi prehitite vlak, se morate z avtom peljati hitreje kot 93,53 kilometra na uro, podobno hitrost pa morate imeti tudi na poti od Ljubljane do Litije.

Slovenske železnice imajo le okrog 1.200 kilometrov prog. V svetovnem merilu je to izjemno majhno železniško omrežje, zato je podatek, da so se v zadnjih tednih na slovenskih tirih zgodile tri nesreče, zaskrbljujoč. Pri Črnotičah je iztirila lokomotiva z dvema vagonoma, v Borovnici je iztirilo šest vagonov tovornega vlaka, pri Mostu na Soči pa je avtovlak zapeljal na napačen tir. Delavski predstavniki v SŽ-Infrastruktura so vodstvo družbe od leta 2018 večkrat opozorili na varnostna tveganja pri delih na progi. Kljub številnim opozorilom in ponavljajočim se nesrečam železnice niso uvedle nobenih dodatnih ukrepov za izboljšanje varnosti.

Glede na zgoraj omenjen, jasno postavljen cilj, da naj bi v naslednjem desetletju večina ljudi uporabljala javni prevoz, si lahko zastavimo vprašanje: Ali se Slovenske železnice res želijo ukvarjati s potniki

vsa slovenska mesta z železniško postajo in več kot 5.000 prebivalci ter izračunal, kakšna bi morala biti minimalna hitrost z avtomobilom, da bi prišli od Ljubljane do izbranega kraja pred najhitrejšim vlakom. Čisto na repu lestvice so Ravne na Koroškem. Če se z avtomobilom vozite s povprečno hitrostjo 26,56 kilometra na uro, boste prehiteli najhitrejši vlak do tega mesta. Ravnam sledita Nova Gorica in Velenje. V obe mesti pridete prej, če se po cesti vozite s povprečno hitrostjo manj kot štirideset kilometrov na uro. Iz Maribora

ali se rajši posvečajo tovornemu prometu, ki je bistveno bolj dobičkonosen?

Že nekaj let je jasno, da so za izboljšanje sistema javnega prevoza najbolj nujni popravki v železniškem sistemu: optimiziranje potovalnih časov, vzpostavitev portala za potnike z zanesljivimi informacijami, klicni center, spremljanje in prilagajanje situacijam ter ozaveščanje in spreminjanje uporabniških navad. In kako hitro prihaja do sprememb v železniškem sistemu? Uganili ste: počasi kot slovenski vlaki. “

Politična sporočila z Gorenjske

Bled – V začetku tedna so se na letošnjem Blejskem strateškem forumu zbrali številni domači in tuji politiki. Na predsedniškem panelu so sodelovali črnogorski predsednik Jakov Milatović, estonski predsednik Alar Karis, predsednik Češke Petr Pavel in slovenska predsednica Nataša Pirc Musar. Strinjali so se, da mora Evropa delovati enotno, če želi ostati relevantna v svetu velikih sil, manj usklajeni pa so bili glede Ukrajine in Gaze. Pirc Musar je med drugim opozorila tudi na odsotnost močnega voditelja, ki bi zastopal Evropo. Premier Robert Golob se je med drugim srečal z zunanjima ministroma Egipta in Jordanije, namestnico generalnega sekretarja zveze Nato Radmilo Šekerinsko in vodjo agencije ZN za palestinske begunce (UNRWA) Philippom Lazzarinijem. Politike so »pozdravili« tudi aktivisti, ki so s transparenti in udarjanjem po loncih opozarjali na genocid v Gazi in na sokrivdo evropskih držav. Pozivali so k zamrznitvi pridružitvenega sporazuma med Evropsko unijo in Izraelom, prekinitvijo oboroževanja Izraela in kaznovanju izraelskih predstavnikov. *sta/nb*

Še en kup referendumov

Ljubljana – Začelo se je zbiranje podpisov za dve referendumski pobudi. Sindikat delavcev migrantov Slovenije je podal pobudo za zakonodajni referendum o noveli zakona o urejanju trga dela, v kateri zahtevajo vrnitev višjega zneska denarnega nadomestila za brezposelnost za obmejne delavce. Koalicija proti zastrupitvi bolnikov, ki jo vodi Aleš Primc, pa je podala referendumsko pobudo o Zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja. Pobudi bosta skupini lahko vložili, ko jima uspe zbrati 40 tisoč podpisov. *rš/nb*

SLAPP tožbe ponovno v razpravo

Ljubljana – Ministrstvo za pravosodje je predlog zakona za zaščito pred SLAPP tožbami znova poslalo v javno razpravo. Dopolnjen predlog zakona po prejetih pripombah v prvi

gpp
Aktivisti so na Blejskem strateškem forumu takole pozdravili domače in evropske politike, ki jim očitajo vpletenost v genocid v Gazi.

javni razpravi med drugim natančneje določa upravičence in zaščitne ukrepe. Poleg tega med upravičence ob novinarjih uvršča še publiciste, medijske organizacije, žvižgače in zagovornike človekovih pravic, pa tudi organizacije civilne družbe, nevladne organizacije, sindikate, umetnike, raziskovalce in akademike. Novi so tudi zaščitni ukrepi, kot je varščina, podpora in pomoč upravičencu. Povrnitvi polnih stroškov, denarni kazni in zgodnji zavrnitvi dodaja še hitro obravnavo in denarno odškodnino za povrnitev škode, nastale zaradi zlorabljenega sodnega postopka. Predlog zakona po novem predvideva tudi višjo denarno kazen v primeru očitno zlorabljenega sodnega postopka za onemogočanje javnega udejstvovanja. Sodišče bi lahko tožeči stranki izreklo denarno kazen v višini ne manj kot 3.000 evrov in ne več kot 10.000 evrov. Z zakonom se bodo sicer v slovenski pravni red prenesle zahteve evropske direktive, katere namen je odpraviti ovire za nemoten potek civilnih postopkov, obenem pa zagotoviti zaščito fizičnim in pravnim osebam, ki se udeležujejo pri udeležbi javnosti pri zadevah v javnem interesu. Rok za prenos te direktive v nacionalno zakonodajo je 7. maj 2026. Eden bolj odmevnih tovrstnih primerov

so tožbe Roka Snežiča, ko je tožil novinarje portala Necenzurirano. Skupno jih je kar 53, od tega 51 kazenskih in dve odškodninski. Vse, ki so se do zdaj pravnomočno zaključile, je sicer izgubil. *sta/necenzurirano/nb*

Še vedno nizka brezposelnost

Ljubljana – Slovenija se je z 2,9 % znova uvrstila med članice EU z najnižjo brezposelnostjo. Stopnja brezposelnosti v območju evra je bila julija 6,2 %, brezposelnih je bilo nekaj več kot 13 milijonov ljudi. Julija je bila stopnja brezposelnosti najnižja na Malti (2,6 %), na Češkem (2,8 %), najvišja pa v Španiji (10,4 %), na Finskem (9,5 %) in Švedskem (8,7 %). Stopnja brezposelnosti med mladimi je bila julija v celotni uniji 14,4 % in se še znižuje, stopnja brezposelnosti med ženskami pa je bila 6 %. Stopnja brezposelnosti tako med ženskami kot moškimi se je med junijem in julijem znižala za 0,1-odstotne točke. *sta/nb*

Nerazumevanje poslanstva

Ljubljana – Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) se je prejšnji petek v sporočilu za javnost odzvala na odgovor vlade, ki je ob priporočilih KPK glede zaposlitve Damirja Črnčeca navedla, »da KPK v zadnjem času med drugim podaja priporočila, ki terjajo poseben razmislek glede meja njenih pristojnosti v odnosu do drugih organov. To neizogibno zajema tudi vprašanje kompetenc senata KPK za podajo priporočil, ki lahko presegajo zakon o integriteti in preprečevanju korupcije«. KPK poudarja, da s podajo priporočil različnim organom izvajajo svoje naloge v skladu z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije, zato so po njihovi oceni vprašanja o kompetencah senata komisije za podajo priporočil popolnoma neumestna. KPK, ki je nedavno ustavila predhodni preizkus glede zaposlitve Črnčeca v SDH, je sicer opredelila več korupcijskih tveganj pri zaposlitvi, med katerimi so sistematizacija novega delovnega mesta, prehitro postopek zaposlitve in način sklenitve pogodbe. *sta/nb*

»Koalicija proti zastrupitvi bolnikov«, ki jo vodi Aleš Primc, je podala referendumsko pobudo o Zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja. Zbrati morajo 40 tisoč podpisov.

Dugi otok: Bakljade in začarani krog hrvaškega turizma

Nejc Bahor
txt&foto

Tokrat vas bomo na krilih besed odpeljali na hrvaški Dugi otok, kjer bomo skušali razdelati »bakljade«, lokalne praznike oziroma »fešte« in pomene, ki jih imajo za otoške skupnosti in za hrvaški turizem nasploh.

Dugi otok, ki ga najdemo zahodno od mesta Zadar, na prvo oko ne obeta veliko. Ni meka zabave in potrošniške naslade, po čemer slovita (oziroma sta slovela) Hvar ali paške Zrče, po drugi strani pa se ne ponaša s kakšnimi posebnimi zgodovinskimi objekti ali pestro lokalno zgodovino, kot jo med drugim lahko spoznavamo v hrvaški Istri. Ko se takole v pripraviških fazah sprehajamo po spletu, se zdi, da je sam otok, tako kot tamkajšnja ponudba, malce pozabljen, oddaljen, nekje v »drugem planu« in da je kot tak pripraven edino za dopustnike, ki si želijo veliko narave in čim več miru. Obojega je sicer v izobilju, a tisti, ki imajo nekoliko več raziskovalne žilice, bodo, vsaj na spletu, težko našli kaj bolj vznemirljivega od nekaj sto let starih cerkvic in lupin v okoliških zalivih naslednih bark in ladij. Pod spletno tančico pa se seveda skriva čisto resničen otok, čigar goščave, zalive in ljudi je treba raziskati še fizično, peš in z odprtimi, radovednimi očmi.

V časovnem razponu tedna dni je bilo v letošnjem avgustu moč ujeti najmanj dve fešti z obvezno prisotnostjo bakel, ki jih seveda spremljajo gastro in alkoholna ponudba ter glasba, v kateri lahko uživata domača in turistična publika. Prva taka »bakljada« se je zgodila v »gradiću« Veli Rat na skrajnem severu otoka. Priznam, da

sem zaradi zgodovinskih okoliščin – nacionalnega praznika Oluje in na isti večer še Thompsonovega koncerta v Sinju – pričakoval morje kockastih zastav, poplavo nacionalističnega šovinizma in močvirje blatnih govorov o nezemeljski navezanosti Boga na Hrvate. Kot človek, ki ne mara nobenih zastav, ker misli, da bolj ločujejo kot združujejo, sem bil prepričan, da bo slika »na terenu« podobna slikam s hrvaške televizije in časopisnih tednikov. Seveda pa sem ob tem pozabil na lastne vtise, ki so mi že davno tega dokazali, da je življenje in mišljenje otočanov nekoliko drugačno od tistih s kopnega.

Tako sem kar malo žmigal z očmi in cvi-

kal, v kakšno zmes bova z izvoljenko padla – zadnja stvar, ki bi si jo želela, je gnjavaža z lokalci, česar je bilo letos, vsaj glede na medijske objave, kar veliko. A ko je zaradi gneče rahlo živčna natararica pred mano odprla prvo pivo (voden in preveč mrzel Heineken, bah, takoj nato sem preklupil na bambus) in ko sem po prvem požirku dvignil pogled, ni bilo o mojih zlih slutnjah ne duha ne sluha. Starejši meščani so posedli klopce na manjšem trgu, kjer sicer ždijo tudi podnevi, mladina je zasedla pomole, nekaj čez sto drugih meščanov in nekaj deset turistov se je v umirjenem ritmu plazilo od šanka do odra, bend se je že dodobra ogrel, nekateri bolj »gajstni« pivci pa tudi. Začuda nihče od njih v rokah ni držal nobene zastave, rdeče-bele kocke so bile vidne kvečjemu na kakšni majici ali kapi, pa še to na kakem turistu. Bend – Giuliano in Diktatori – ni igral nobenih osladnih drobovjad *ala* Oliver, saj so se lotevali bolj poskočnih in udarnih komadov. V nasprotju z imenom pa so bili daleč od kakršnihkoli »diktatorov«, avtokracije ali zagovarjanja le-te, med drugim se je pevec nekje med nastopom cinično pošalil, češ »saj vem, vsi bi si želeli biti v Sinju,« kar je poželo celo nekaj smeha med publiko.

Pred samo bakljado smo bili v publiku priča že skoraj pozabljeni umetnosti vaše tombole, ki jo je izvrstno vodil neki hudomušnež. Zmagovalci, nekateri naravnost, drugi tudi cik-cak, so izmenično hodili do odra po »velike« nagrade – ponve, čopiče, krtače za avtomobilska stekla in boje – kar je seveda navduševalo tako lokalce kot tudi turiste brez »podnapisov«.

Šankisti, vsi v majicah društva Udruga omladine Velog Rata z zafrkljivim napisom: »Svemu je kumovao alkohol« (slov. Vsemu je botroval alkohol), so marljivo točili, bend

Z baklami osvetljen pomol v mestecu Veli Rat.

Bakle so se vnele tudi kasneje, pri (in na) šanku. Veli Rat.

je godel dalje in kmalu je prišla na vrsto še »bakljada«. Imeniten prizor: po pomolih in po pristanišču so se v določenem razmaku razprostrli domačini, vsak pa je prižgal rdečo baklo oziroma »bengalko«, kot temu rečejo navijači in drugi pirotehnični strokovnjaki. Temu pa je vendar sledilo nekaj komemorativnih besed z odra, namenjenih padlim v operaciji Oluja. V motni rdečici je bilo obsijano celotno mestece Veli Rat, njemu nasproti ležeče mestece Verunić in zaliv med njima. Vse skupaj je trajalo precej manj od na primer cerkvene maše, nihče ni molil ali klical Boga, tako da se je dogajanje kaj kmalu vrnilo v varen objem splošne fešte. Ok, seveda so se kasneje iz možice izluščili tudi nekateri pre-navdušenci, ki so nekajkrat z baklami v rokah naskočili šank in z odra je zaigrala tudi najmanj ena »Thompsonova«, a glede na dogajanje po Hrvaškem v tistih dneh je publika pokasirala zelo malo, da ne zapišem minimum malce prej opisanega nacionalnega obredja. Noč se je že dodobra prevesila v svojo drugo polovico, ko sva z mladinci izza šanka spregovorila nekaj besed, saj jim na Hrvaškem, kot drugje, ni posebej lahko,

za razliko od kopenske mladine pa jim življenja krojijo tudi otoške posebnosti, kot so nestalne zaposlitve, draginja, povezana s turizmom, ter za splošno demografijo in poseljenost vasi in mest usodno izseljevanje.

Morda je na tem mestu taktno zapisati še nekaj besed glede bakel. »Bakljade« imajo na Hrvaškem morda daljšo brado, gotovo pa se uporabljajo v širšem kontekstu kot v slovenskem okolju, kjer jih povezujemo zgolj in samo s športom in navijači, zato bi bilo zmotno misliti, da je zdaj vsak Hrvat z baklo v roki tudi že navijač. Kar je nekako potrdila tudi krajša raziskava: domačim fantom sem z dopusta poslal fotografijo šanka z nekaj baklami v ozadju – in dobro sem jih »nategnil«. Prepričani so bili, da sem se odpravil na Thompsonov koncert!

Oborožena z izkušnjo iz Velog Rata sva se naslednji konec tedna odpravila pogledat še fešto v mestecu Sali na jugovzhodu. V brzokone največji naselbini na otoku se je namreč imelo za odviti slavlje z imenom Saljske Užance, ki je potekalo kar tri dni. V petek se je po otvoritvi na veliko kuhalo in

jedlo morske dobrote, v nedeljo je potekala znamenita »trka tovara« oziroma hitrostno tekmovanje otovorjenih oslov, sama pa sva se iz čisto sebičnih razlogov odločila za soboto, ker je takrat nastopil splitski raper Vojko V. Nisva pa tudi hotela zamuditi »iluminacije« pristanišča, bark in kafan.

Iluminacija oziroma osvetlitev ni bila samo imenitna, ampak naravnost spektakularna. V salski zaliv se je po zahodu sonca počasi in pompozno, ob spremljavi takrat še neznanih donečih zvokov (morda ladijske hupe?) pripeljala procesija ladij, ladjic, bark in čolnov. Plovil je bilo več deset, morda kakih petdeset, na palubah ali krovih pa so vsa imela ovešene številne rdeče bakle. Vtis je bil veličasten, saj so se prihajajočim plovilom pridružile tudi bakle s parkiranih plovil in tako je bila spet rdeče osvetljena celotna marina.

Turisti smo ob prizoru celo zapuščali pravkar naročene ribe in druge dobrote, da bi s svojimi pametnimi motilci življenja ujeli fotografije nepozabnega prizora. Z osrednje, največje ladje je donelo najbolj glasno in kmalu se je razkril še ta misterij. Zvoki, ki bi jih zaradi prijetne nižine naj-

Prihod flotilje, okrašene z baklami, v mestece Sali.

lažje pripisal orkestrskim rogom, so v meni zaradi mogočnega pristopa vzbudili spomine na filme Gospodar prstanov, točneje zapisano, prizore mordorskih in drugih »žleht« vojska. Ko se je z ladje vsula bosonoga procesija v črtaste majice odetih možakarjev s pomorskimi čepicami na glavah, sem ugotovil, da se nisem zmotil veliko. V rokah so namreč imeli izvotljene kravje rogove, na katere so trobili v počasnem koračniškem ritmu, ob tem pa graciozno stopali po rivi. Za njimi se je odvila še procesija v rdeče predpasnike in bele bluže oblečenih žensk, ki so prepevale narodne pesmi. Gneča na in ob pomolih je bila velika, a k sreči zaradi tega nihče ni padel v vodo. Vsaj ne da bi se videlo.

Po veličastni vplovbi in še bolj veličastnem glasbeno-pevskem mimohodu se je z začasnimi šanki in štanti zapolnjena »riva« spremenila v plesišče, publika pa v gmoto plešoćih mamic, zibajoćih se fotrov in mimobežnih kratkohlanićkov. Malce mlajši smo se zgnetli pod oder, kjer je svoje nato povedal Vojko V, ki je ne glede na svojo urbano umetniško usmeritev ponovno dokazal, da je še vedno človek iz raje, kaj ve  pa o njegovem nastopu ne bomo zapisali, saj to ni reklama zanj.

»Kebra«, JRM in »omejitve glasbe v noćnih urah« tu, vsaj ob takšnih praznikih, ne poznajo, tako da je glasba in zaradi tega fešta potekala do jutranjih ur, ki jih je mo  čisto spodobno dočakati na bližnjih skalah ob morju (v čakanju na ladjo, ki te odpelje domov).

Kar nas posledično napelje k premišljevanju o začaranem krogu, v katerem se je

morda znašla *Lijepa naša*. To je problem fe st, predvsem takih, ki jih pripravljajo za mlade, zahodne turiste ali pa si jih ti pripravijo sami, ob tem pa v nejevoljo spravljajo domačine številnih letovi   in otokov. »Prekletstvo« začaranega kroga lepo ori ejo trije različni nivoji. Na začetku opisana fešta v Velom Ratu je  e spominjala na običajno vaško veselico in je bila torej sprejemljiva in razumljiva bolj za domačine kot za turiste. Ni bilo več kot nekaj sto ljudi in turisti so bili v manjšini. Ni bilo nobenih uradnih postav, policijskih vozil ali česa podobno nadzorujo ega.

A v pogovoru s tamkajšnjimi mladimi se je zdelo, da bi si sami želeli  e ve  dogajanja, saj bi z več zabavno-kulturnega »prometa« v mesto pritegnili ve  obiskovalcev, posledično pa bi temu domnevno sledil razvoj mesta in obogateno finančno in socialno stanje lokalcev. Ob besedah » e se vrnite k nam« pa si nisem mogel pomagati, da ne bi podvomil, ali bi mladeni   ankist, ki je te besede izrekel, kaj podobnega mislil,  e bi delal na fe ti v Saliju. Tam je bil namreč v pogonu naslednji nivo, ki vključuje manj impoviziranih rešitev »po domače«, veliko večjo organizacijo, tehnična in finančna sredstva, nastope priznanih glasbenikov in nepre teveno količino sodelujočih rokodelcev in drugih umetnikov. Precej manj »domače«, a s tem bolj pritegljivo in vse no začasnim prebivalcem otoka – turistom.

 e v tej smeri, torej v smeri profita in turističnega »prometa«, razmišljamo  e naprej, pa pridemo do težav, ki jih imajo na Hvaru in ki smo jih dobra popisali  e v

lanskem članku. Tam se je kulturno-zabavno dogajanje namreč mo no prevesilo v korist turistov. »Pinki seronje«, kot mladim  urerjem in  urerkam pravijo zlobni spletni komentatorji, so s svojimi  urerskimi podvigi domačo javnost razjezili do te mere, da so domačini pred nekim klubom celo protestirali in zahtevali njegovo zaprtje.  e malce posplošimo, so tip vaške fešte, kot je bila ta v Saliju, na Hvaru raztegnili skozi celotno turistično sezono, zaradi posledičnih težav so se na veliko nejevoljo mladih zahodnjakov klubi morali pokoriti lokalni volji, s čimer so mesto umirili, morda tudi omrtvi ili. S tem pa smo spet pri začetku kroga, v Velom Ratu, ki pa se iz krča »mrtve scene«, razumljivo, hoče izviti.

Hrvaški turizem, vsaj kar se tiče zabave ali no nega življenja, je torej  e vedno pred resnim  izzivom. Splošnega nadzora nad dogajanjem, ki bi bil nujen, a je razumljivo težko dosegljiv, ni, tako pa se vsak konec otočja in obale sooča z  izzivi vseh treh prej opisanih nivojev. Ni si težko predstavljati, da bi morebitna prehajanja med njimi, kar grozi mestu Hvar, v turistično ponudbo vnesla kar nekaj zmede.  e se, ali pač ne, upošteva lokalno voljo, pa imamo bodisi jezne domačine bodisi jezne turiste. Hrvaška javnost za zdaj temu ne posveča veliko pozornosti, zato je morda o morebitnih rešitvah  e prezgodaj razmišljati, saj stanje morda  e ni toliko akutno, je pa, vsaj za določen del domačinov, nevzdržno – pa  e je fe st premalo ali preveliko. Bomo pa stanje seveda  e naprej spremljali v prihodnjih letih. Tudi na terenu.   

Menstruacija boli – a zakon tega (še) ne priznava

Petra Znoj
foto: pexel

V svetu, v katerem se še vedno spopadamo s tabuji, stereotipi in nevidnostjo ženskih izkušenj, je menstruacija eno najbolj zapostavljenih področij. Čeprav gre za naraven biološki pojav, ki v povprečju zaznamuje tretjino življenja skoraj polovice prebivalstva, o njej še vedno neradi govorimo. Ko pride do vprašanja, ali si lahko oseba med menstruacijo vzame dan počitka, pa razprava hitro postane politična tema.

Leta 2022 je Španija kot prva v Evropi sprejela zakon, ki ženskam z močnimi menstrualnimi bolečinami omogoča plačano odsotnost z dela. Za uveljavitev pravice je potrebno zdravniško potrdilo, stroške pa krije javni zdravstveni sistem. Ukrep je sprožil val odobravanja kot napreden korak k večji enakosti, vendar je naletel tudi na pomisleke, da bi lahko ženske zaradi njega na delovnem trgu doživele dodatno diskriminacijo. Nekatere azijske države, kot so Japonska, Indonezija in Zambija imajo to možnost že desetletja, a jo tam koristi le droben delež žensk. Razlog za to je predvsem še vedno močno prisoten sram in družbena stigmatizacija, ki menstruacijo potiskata v območje zasebnosti in tišine, tudi na delovnem mestu.

V Sloveniji pravica do menstrualnega dopusta ni sistemsko urejena. Ženske, ki med menstruacijo trpijo za bolečinami, lahko sicer zaprosijo za bolniški stalež, vendar je postopek pogosto zapleten. Pot do zdravniškega potrdila zahteva osebni obisk, razlago simptomov, neredko pa tudi neprijetne pogovore, še posebej, če gre za moškega zdravnika ali nadrejenega. Statistika kaže, da zaradi dismenoreje na državni ravni letno stalež koristi okoli 700 žensk, a te številke ne odražajo dejanskega stanja. Mnoge svoje težave raje skrijejo, jih banalizirajo in delovni dan preživijo v

tišini, kljub bolečinam.

Leta 2023 so slovenske poslanke Nataša Sukič (Levica), Lucija Tacer (Gibanje Svoboda) in Meira Hot (Socialni demo-

krati) ob materinskem dnevu podale pobudo za uvedbo plačnega menstrualnega dopusta. Opozorile so, da je v Sloveniji reproduktivno zdravje sistematično zapostavljeno. Menstrualni dopust so podprle z argumenti, da gre za nujno zdravstveno prilagoditev, ne za privilegij. Kasneje o uvedbi te pravice niso več govorili in v Sloveniji menstrualni dopust trenutno ni zakonsko opredeljen. Obisk zdravnika, razlaga simptomov, pogosto čakanje, pa še neprijetno vprašanje, kako vse to razložiti moškemu nadrejenemu, so zato še vedno realnost. Žensk, ki koristijo bolniški stalež,

je v resnici bolj za vzorec. Večina jih stisne zobe, vzame protibolečinske tablete in poskuša nekako preživeti dan. Dismenoreja ni kaprica, temveč medicinsko priznано stanje. Hudi krči, slabost, migrene, driska, znojenje, bolečine v križu in stegnih so simptomi, ki lahko žensko povsem onespособijo. Menstruacija ni le fizični proces, temveč tudi čustveno in energetsko intenzivno obdobje in v tem obdobju ženska potrebuje počitek, da se njeno telo regenerira.

Mnoge ženske se bojijo, da bodo zaradi uveljavljanja pravice do menstrualnega dopusta obravnavane kot manjvredne ali kot »šibkejši spol«, kot jih nekateri radi imenujejo. Eden glavnih argumentov proti uvedbi menstrualnega dopusta je bojazen, da bi bili delodajalci manj naklonjeni zaposlovanju žensk. Toda praksa iz podjetij, ki so tak dopust že uvedla, kaže nasprotno: ženske se na delo vrnejo spočite, motivirane in produktivne. Ne gre za lenarjenje, temveč za odgovoren odnos do telesa – in do dela. Pomembno vlogo pri izboljšanju razmer imajo tudi podjetja. Tudi brez zakonske obveznosti lahko uvajajo tako imenovane »menstrualno prijazne prakse«: omogočijo delo od doma, fleksibilni urnik, dodatne proste ure ali neformalno odsotnost brez birokracije. S tem ženskam pokažejo, da so slišane in da je njihovo zdravje pomembno.

Tabu ni prisoten le pri menstruaciji, temveč tudi pri menopavzi. Ženske v menopavzi so najhitreje rastoča demografska skupina na trgu dela, a njihovo zdravje pogosto ostaja spregledano. Povprečna starost ob menopavzi je okoli 51 let, a simptomi se lahko pojavijo že v zgodnjih štiridesetih. Nespečnost, vročinski valovi, depresija, utrujenost, močne krvavitve in oslabela koncentracija so dejavniki, ki vplivajo na delo, življenje in odnose. Po podatkih tujih študij jih 25 odstotkov doživlja hude težave, petini pa te težave celo preprečujejo napredovanje na delovnem mestu. Slovenija ima nekaj več kot 1.045.000 žensk, njihova povprečna starost je 45,1 leta. Ženske med 45. in 54. letom starosti torej predstavljajo polovico vseh zaposlenih v tem intervalu. Menopavza je zato vprašanje sedanjosti, ne prihodnosti.

Tabuji nas omejujejo. Če se bomo o menstruaciji in menopavzi pogovarjali odprto, brez sramu, bomo ustvarili družbo, v kateri je ženska sprejeta in upoštevana. Vlada in pristojna ministrstva imajo možnost, da naredijo premik. Menstruacija je del življenja ženske, ne pa nekaj, zaradi česar mora biti kaznovana. Pravična družba se začne z razumevanjem in prilagajanjem realnim potrebam ljudi. “

Adijo, kultura – zdravo, fašizem!

**Kako z zatiranjem kritične misli
skozi kulturo služijo ideologiji**

| Pia Nikolič

Pesem nemškega luteranskega pastora Martina Niemöllerja je že skoraj ponarodela. Danes vsak drugi ve, da so: »*Najprej prišli po socialiste, a nisem spregovoril, ker nisem bil socialist. Nato so prišli po sindikaliste, vendar nisem spregovoril, ker nisem bil sindikalist. Nato so prišli po Jude in nisem spregovoril, ker nisem bil Jud. Potem so prišli pome, vendar ni bilo več nikogar, ki bi v mojem imenu sploh lahko protestiral.*« Dokler pravice niso kršene nam, se zanje večina ne bo borila, a kaj ko se fašizem v regiji skozi zatiranje kulture počasi, a vztrajno približuje tudi Sloveniji?

Vsake toliko, ko Izrael ne sproži ravno napada na še zadnji preostali vertikalni zid v Palestini ali pač na kakšno novo državo, do nas le prikaplajo tudi vesti o dogajanju v Srbiji, kjer se je situacija v zadnjih tednih še zaostila z nasilnimi protesti, ki jih provocirajo pripadniki stranke na oblasti. Ker se demonstracije po mnenju predsednika Aleksandra Vučića nadaljujejo že predolgo in ker za njimi trdno stojijo prav delavci v kulturi, od dekana Fakultete dramskih umetnosti dalje, se je že v začetku leta odločil, da bo zamrznil sredstva Ministrstva za kulturo in tako poskusil utišati kritično misel. Festivali zato, da bi se sploh obdržali, organizirajo raznorazne dogodke, na katerih najprej naberejo denarna sredstva, da sploh lahko organizirajo druge dogodke, ki so jih načrtovali že pred tem. Rešitve zaenkrat na obzorju ni videti, saj je ljudstvo vse bolj razdraženo in obupano, a hkrati trdno prepričano v nujnost zamenjave oblasti, ki jo označujejo za kleptomansko, koruptirano in fašistično, definicije v slovarju pa jim glede na dejanja vladajočih na več mes-tih pritrjujejo.

Veliki kulturni dogodek poletja se tako sploh ni mogel zgoditi v Srbiji, ampak se je zgodil na Hrvaškem. Pevec Marko Perković Thompson, katerega koncert v Mariboru je leta 2017 Ustavno sodišče prepovedalo in katerega organizator je pred dvema mesecema dejal, da: »*Thompson v Sloveniji bo. Jaz sem samo rekel, da ne bo, sigurno ne bo v Ljubljani in ne bo v Mariboru. Ampak koncert Thompsona v Sloveniji bo*«, je zelo hitro razprodal pol milijona skorajda zastonskih vstopnic za koncert v Zagrebu. Medtem ko je prvak SDS Janez Janša na koncert vabil po vseh družbenih omrežjih in se z razvpitim ustašem in poveljevalcem fašističnih in skrajno desničarskih ideologij tudi fotografiral, so avstrijske oblasti že pisale položnice. Avstrijski državljani, ki so se koncerta udeležili, so namreč padli pod drobnogled avstrijskih preiskovalnih organov, ki so pregledovali foto, video in zvočne posnetke ter objave na družbenih medijih, da bi ugotovili, ali so osebe, ki prebivajo v Avstriji, med koncertom kršile zakon. Avstrijski zakonik namreč določa, da imajo avstrijski organi pri kazenskem pregonu pod določenimi pogoji možnost izvajanja preiskav tudi zunaj meja države. Promoviranje ali prikazovanje prepovedanih simbolov, med katere so vključeni tudi simboli ustaškega gibanja in Neodvisne države Hrvaške, pa predstavljajo resno kršitev avstrijskih zakonov. V primeru obsodbe kršiteljem grozijo visoke denarne kazni, večletna zaporna kazen ali odvzem pravice do prebivanja v Avstriji.

Na Thompsonovih koncertih poleg opaznih simbolov lahko slišimo tudi skandiranje ustaškega pozdrava: »*Za dom spremni!*« ki pa je na Hrvaškem prepovedan, tako kot je v Avstriji prepovedan

Hitlerjev, a za razliko od Avstrijcev Hrvati tega ne preganjajo zares. Pravzaprav je bolj kot ne obratno: Thompsonove koncerte vse bolj obiskujejo in oglašujejo tudi v vseh medijih, nekatere druge glasbenike pa iz »*neznanih*« razlogov prepovedujejo.

Da Hrvaška postaja država cenzure, enoumja in prepovedovanja kulturnih dogodkov, je bilo jasno že septembra lani, ko je bil zaradi pritiska veteranskih združenj odpovedan koncert amaterskega pevskega zbora iz Črne gore, ki naj bi ob 80. obletnici osvoboditve izpod fašizma nastopil na Korčuli. Februarja letos so univerzitetnemu profesorju in zgodovinarju Hrvoju Klasiću odpovedali nastop ob predstavitvi knjige v Vodica, po tem ko so mestni svetniki in nekateri veterani začeli kampanjo na družbenih omrežjih. V Sisku je HDZ, takoj ko se je po dvanajstih letih vrnila na oblast, odpovedala že dogovorjen koncert Momčila Bajagića – Bajage, ker naj bi jim zmanjkalo denarja. Novi župan si je sicer takoj ob prihodu na pozicijo za reci in piši sto odstotkov povišal plačo.

Koncert Bajage so nato odpovedali še v Solinu, kjer so mestni voditelji odkrito priznali, da so podlegli pritiskom in lažnim trditvam, da je glasbenik v času vojne prepeval za četnike v Kninu. V Benkovcu so huligani in peščica veteranov brutalno prekinili umetniški festival Nosi se, ki spodbuja nenasilje in solidarnost, verbalno in fizično pa so napadli tudi organizatorko in novinarko Melito Vrsaljko.

Grožnje so v zadnjih tednih prihajale tudi do organizatorjev festivala alternative in levice FALIŠ v Šibeniku, ki se je začel ta teden. Veterani želijo, da mesto po trinajstih letih preneha financirati festival, saj da je to trenutna politična klima na Hrvaškem, o čemer imajo prav. S tem pa se Hrvaška vse bolj približuje Srbiji in Madžarski.

Tudi slovenski kritični misleci so konec julija doživeli odmeven napad s strani avstrijskih oblasti. Na antifašistični tabor na Peršmanovi domačiji so do danes brez epiloga vdrli oboroženi policisti, s helikopterjem in droni. Udeležencev tabora je bilo okoli šestdeset, policistov pa okoli trideset. Torej tudi avstrijski policisti po eni strani govorijo eno, a ko pride do slovenske manjšine, delajo drugo.

Vse kaže, da smo se znašli v časih, ko je antifašizem postal kletvica. Namesto da bi se, »*pametnejši kot kadarkoli prej*«, končno uprli fašističnim praksam in skupaj zaživel v miru in ob tem zapeli vsaj kakšno dobro pesem, pa na lestvici radia Capris ob pisanju tega članka vlada Alex Warren s pop balado o izpolnjevanju svojih duševnih in seksualnih želja. Ker na koncu je očitno važen samo Jaz. 66

Meje vidnega polja

Goran Lukić, Delavska svetovalnica
foto: freepik, nb

Pred kratkim je bil pri nas član, za katerega smo urejali postopke glede pridobitve rezidentstva na Finančni upravi (FURS). Medtem ko sva šla čez dokumentacijo, sem ga povprašal, kje oziroma kaj dela.

Povedal je, da je keramičar. Ker smo pred kratkim uspešno zaključili postopek uveljavljanja pravic iz naslova poklicne bolezni za nekega drugega člana, ki je prav tako keramičar, sem ga radovedno povprašal, ali ima kaj težav z bolečinami v predelu med ramenoma in komolcem. To sem ga vprašal, ker je naš »drugi« keramičar imel ravno to poklicno bolezen – t. i. lateralni epikondilitis – ki se kaže z močnimi bolečinami od ramen, prek komolca, do mravljincev v dlaneh in izgube moči v prstih.

Keramičar me je samo presenečeno pogledal in me vprašal: »Kako veš?!«

Povedal sem mu za primer našega »drugega«. Potem pa mi je začel iskreno govoriti: »Veš, mene na tak način, kot ti opisuješ, roka boli že več kot deset let. Nekaj sem omenil zdravniku, a mi nihče nikoli ni rekel, da bi lahko šlo za poklicno bolezen.« Rekel sem mu, da naj se nemudoma obrne na zdravnico, da naj ga pošlje na EMG slikanje in naj mu izda napotnico za nevrologa/nevrokirurga.

Ja, delavcu, ki si je več kot deset let kot keramičar z vsakim ponavljajočim se gibom, in teh je bilo na stotine tisoče, poklicno uničeval roko, nobena od zdravstvenih avtoritet nikoli ni povedala, da bi lahko šlo za poklicno bolezen. Sum na to pa sva z delavcem ugotovila mimogrede, medtem ko sva se prebijala čez dokumente za FURS.

Dobesedno nekaj dni pred tem sem bral, da je vlada potrdila uredbo o minimalnem plačilu za samozaposlene v kul-

turi, ki prinaša varovalko o primerljivem plačilu z javnimi uslužbenci. Uredba določa minimalno urno plačilo, višino začetnega plačila, primerljivost poklicev in način usklajevanja. Absolutno pozdravljam. Edino prav. Hkrati pa sem se spomnil druge zadeve: Pred približno pol leta sem za enega od dnevnih časopisov napisal tekst o pozabljenih delavkah in delavcih v prenovi plačnega sistema v javnem sektorju. Za kaj je šlo? No, ta prenova plačnega sistema se je pohvalila, da »nihče ne more biti uvrščen v plačni razred, ki je nižji od minimalne plače«. Potem pa sem se vprašal – kaj če je ta isti delavec, recimo varnostnik, zaposlen pri tako imenovanem »zunanjem izvajalcu« v javnem sektorju, pri čemer opravlja popolnoma isto delo kot javni uslužbenec z nazivom Vrtar III? Ali tudi zanj velja novo pravilo iz prenove plačnega sistema v javnem sektorju, po katerem je izhodiščna plača najmanj v višini minimalne plače? Ne. Zanj pač to ne velja. Ker je »zunanji delavec«. Pa četudi dela isto delo kot njegov sodelavec, ki je zaposlen v javnem sektorju. Pa čeprav to isto delo opravlja že leta. Ne. Ta »zunanji« delavec bo še vedno imel svojo osnovno plačo globoko pod minimalno.

Kot recimo čistilka, ki je bila zaposlena pri čistilnem servisu, ki ima kar nekaj pogodb z javnim sektorjem. Ta ista čistilka mi je pokazala svojo pogodbo o zaposlitvi. Njena osnovna plača je bila nekaj manj kot 400 evrov. Trikrat manj kot minimalna plača.

Da smo si na jasnem – to ni kričanje čez »privilegirane samozaposlene kulturnike«. Absolutno ne! Vprašanje, ki ga želim postaviti, je namreč naslednje: »Zakaj je bil ta keramičar več kot deset let izključen iz uveljavljanja svojih pravic iz naslova poklicne bolezni, čeprav Pravilnik o poklicnih

bolezni, ki je bil sprejet pred nekaj leti, jasno pravi, da ga mora o sumu na poklicno bolezen opozoriti zdravnik?« Zanima me tudi: »Zakaj se je vlada pri postavitvi sistema poštenega in dostojnega plačila pri vseh teh podplačanih čistilkah, varnostnikih, ki svoje delo vsak dan opravljajo v javnem sektorju preko zunanjih izvajalcev, zaustavila?«

Če si kar jaz dovolim podati odgovor: ker ti keramičarji, čistilke, varnostniki, proizvodni delavci ... niso v vidnem polju vlade, niso v vidnem polju vseh teh avtoritet. Preprosto niso. Čeprav jim vsak dan čistijo pisarne, odnašajo smeti, prenavljajo prostore, varujejo prostore. In veste kaj se potem zgodi? Vsi ti keramičarji, čistilke, varnostniki, proizvodni delavci to vidijo. Vsak dan. Vidijo, da je nekaj narobe. A ne vedo, kaj konkretno. Ne vedo, kam konkretno naj gredo. Ker jim nihče ne pove, da imajo mogoče poklicno bolezen, da naj dajo vlogo zanj, da jim jo bodo pomagali izpolniti. Ker jim nihče ne pove za prenovu plačnega sistema. Ker jih nihče ne vpraša, kaj si oni, s svoje pozicije delavcev, ki vsak dan delajo v javnem sektorju (!), mislijo o tem, da nihče ni pomislil, da bi jih vključil v prenovu plačnega sistema, da bi tudi zanje veljalo »nobena osnovna plača ne sme biti pod minimalno plačo.«

Ja, vsi ti delavci vedo, da je nekaj narobe. A ne vedo, kaj konkretno. Ker jih nihče od odgovornih ne informira. Ker jih nihče od odgovornih ne vključuje. Ker pač niso v vidnem polju avtoritet.

In veste kaj se potem zgodi? Vsi ti keramičarji, čistilke, varnostniki, proizvodni delavci, vozniki, itd. se v nemoči, ker nimajo vpliva na »politike nad njimi«, obrnejo v edino delovno polje, kjer imajo nadzor, kjer imajo vpliv, v svoje telo. In si rečejo: »Zmorem. Saj bo šlo.« In nadaljujejo. Ponavljajo mantra: »Zmorem. Saj bo šlo,« in preprosto zdržijo. In potem vse te dnevne telesne bolečine nosijo s seboj kot značko, ki si jo s ponosom pripnejo. Ker imajo nadzor. Nad svojim telesom. Da potem nekateri z mazohističnim ponosom rečejo: »Ta mesec sem opravil 298 ur.«

Dokler tega ne zmorejo več. Dokler ne zdržijo več. Dokler jim telo ne reče: »J.i.se.« In potem pride čez naša vrata nov keramičar.

Ja, vsi ti keramičarji, čistilke, varnostniki, proizvodni delavci, ki se tako mazohistično vsakodnevno gonijo v samopotrditvi, da »zmorejo«, so popolnoma izven vidnega polja vseh avtoritet, ki bi jih morale informirati. Ki bi jih morale vključiti. Ki bi lahko in ki bi morale preprečiti ves ta vsakodnevni mazohistični ritual tolčenja po delavskih telesih.

Pa ga ne. “

»To ni učenje napadalnosti, to je povezanost med človekom in psom.«

– Neli, trenerka psov

Petra Znoj

foto: osebni arhiv

Ko je Neli pripeljala domov svojo psičko Inali, še ne tri mesece staro nemško ovčarko iz delovne linije, je vedela, zakaj jo ima. Že od začetka je bil njen cilj jasen: trenirati IGP, pasji šport, ki je pri nas še vedno precej neznan in pogosto napačno razumljen. IGP, kratica za Internationale Gebrauchshunde Pruefung, je mednarodni program preizkušanja delovnih psov. Gre za »kraljevski« kinološki šport, ki izpostavlja pasjo inteligenco, natančnost in delovno sposobnost.

Njegovi začetki segajo v potrebe policije, saj je bil sprva razvit kot delovni preizkus za izbiro psov, ki bi bili najbolj primerni za službeno uporabo. Skozi desetletja se je program razvijal in prilagajal, danes pa velja za enega najzahtevnejših, a hkrati najbolj cenjenih pasjih športov v okviru FCI (Mednarodne kinološke zveze). IGP je sestavljen iz treh disciplin – sledenja, poslušnosti in obrambe. Že ob sami besedi »obramba« si marsikdo predstavlja agresivnega psa, ki grize in ogroža druge. A resničnost je popolnoma drugačna. Gre za izjemno strukturiran, zahteven in predvsem partnerski šport, ki od vodnika in psa zahteva veliko več kot le fizične sposobnosti. Zahteva povezanost, potrpežljivost, motivacijo in nešteto ur treningov.

Neli s svojo psičko trenira skoraj vsak dan. »Včasih en trening na dan, včasih tudi dva. Zjutraj delava sled, popoldne poslušnost. Obramba je malo bolj zapletena, ker zanjo potrebuješ markerja – to je tista oseba, ki psa s svojim vedenjem spodbuja k določenim reakcijam in nosi zaščitni rokav, v katero pes ugrizne.« Pravi, da je največji izziv pri tem športu prav usklajevanje vseh treh disciplin. Vsaka zahteva svoj način dela in vse zahtevajo veliko ponovitev, doslednosti in dobrega vodenja psa. Pri sledenju mora pes vohati po tleh in slediti vonju poškodovanih rastlin, ki jih za seboj pusti človek, ko hodi po travi ali po zemlji. Najprej pes na vsakem koraku dobi briket, potem se hrano postopoma umika. Ko to usvoji, se nauči med sledenjem zaznati tudi predmete, ki imajo vonj po človeku, ki je sled položil – na primer pravokoten kos filca, lesa ali gume. »Pomembno je, da jih

zna nakazati, ponavadi tako, da se uleže in ga gleda,« razlaga Neli.

Drugi del IGP je poslušnost. Pri tem pes izvaja vaje, kot so prosta vodljivost, sedenje med gibanjem (na primer ustavitve med tekom), zaustavitve in umiritve v gibanju z odpoklicem, učenje ukaza: »Stoj!«, prosto prinašanje prinosila, preskok čez en meter visoko skakalnico, plezanje čez plezalno steno, naprej z uleganjem. »Vse mora biti hitro, natančno in narejeno z veseljem. Če pes ni motiviran, ne bo delal tako, kot si želiš. Zato je pomembno, da gradiva odnos. V bistvu je poslušnost tisto, kjer vidiš, koliko sta povezana,« pove Neli.

Največ predsodkov pa je pri tretji disciplini – obrambi, a jih Neli odločno zavrača: »Pes ne grize, ker bi bil nevaren in bi v vsakodnevem življenju ogrožal druge ljudi, ampak je cel fokus na rokavu, ki ga ima marker. Pes markerja ne bi ugriznil, če ta rokav vrže na tla. Rokav pa psu predstavlja igračo.« Gre za disciplino, pri kateri se pokaže notranja trdnost psa. »Marker s svojim vedenjem ogroža psa in ko ta začne lajati, marker odskoči in se umakne, ter se pretvarja, da se je psa ustrašil. Tako je to nekakšen

psihološki boj med markerjem in psom, ker mora biti pes dovolj notranje trden, da markerja oziroma potencialnega napadalca onemogoči. Vse je zelo nadzorovano.« Pes se uči, da mora markerja tudi poiskati, potem pa so tu še ostale vaje: čuvanje in oblajanje, preprečitev pobega, napad na psa med čuvanjem, zaporedno spremstvo, napad na psa med zaporednim spremstvom. »To ni resnična nevarnost. Inali laja, a ni nevarna. Če bi me kdo na ulici hotel napasti, ne vem, ali bi me branila. Verjetno bi lajala, ampak bi se bolj umaknila,« v smehu pove Neli.

Za IGP niso primerni vsi psi. Najpogostejše so to belgijski in nemški ovčarji iz delovnih linij, včasih tudi doberman ali rotvajlerji in druge za IGP manj značilne pasme. Pes mora imeti plenski in obrambni nagon, željo po igri, po sodelovanju, po tem, da na grožnjo reagira z lajanjem. Mora »imeti glavo«. In prav tako mora imeti motiviranega lastnika. »To ni šport za nekoga, ki ima službo od osmih do štirih in je po njej utrujen. Treninzi vzamejo ogromno časa. Meni ni težko iti na trening v Idrijo ali v Zagreb. Vožnje, trenerji, markerji, oprema, vse to nekaj stane.«

Za zdaj je Neli z Inali opravila prvi izpit IGP1. Tekmovanje se še nista resno udeležili tudi zato, ker si želi psa ohraniti motiviranega. Na tekmovanjih psa ne smeš popraviti, če naredi napako. »Na treningu ga lahko opozoriš, ga usmeriš, popraviš. Na tekmi ne. In potem pes hitro loči med treningom in tekmo – in ve, da na tekmi lahko dela napake, ker ne bo posledic.« Zato se Neli raje posveča učenju in izpopolnjevanju vaj, ne pa lovljenju medalj. »Zame je to način življenja, ne tekmovanje.«

Neli je trenirala v različnih klubih, z različnimi markerji, sedaj pa razmišlja celo o tem, da bi v prihodnosti pridobila licenco markerke. »Večinoma so markerji moški, ker je fizično naporno. Ko te pes ugrizne v rokav, moraš znati pravilno reagirati, amortizirati skok, se obrniti in tudi teči s psom na rokavu. Moraš imeti takšno energijo, da te pes zazna kot grožnjo. Sicer mi to še ne gre, ampak me mika, delam na tem in se učim. Trenutno se učim z enim od markerjev, ga opazujem, on pa mi tudi pogosto pripelje svoje pse in se lahko na njegovih nemških ovčarjih učim markirati, medtem ko mi on daje navodila, kaj naj naredim in kako lahko kaj boljše izvedem.« Tega si želi tudi zato, ker razmišlja o odprtju lastne pasje šole, in ker je markerjev malo, bi ji znanje te vloge omogočilo, da lahko sama izvede treninge obrambe in ne rabi iskati drugih. Torej, korak za korakom – najprej ostali izpiti, potem pa lastna pasja šola, kjer bo Neli lahko pomagala drugim prehoditi pot, po kateri hodi. ☺

Slovenski vlaki so prepočasni za Evropo

Simon Smole
foto: pexels

Organizacija Greenpeace je nedavno preučila javni prevoz glede na število neposrednih povezav med mesti v tridesetih evropskih državah. Veliko držav, ki so jih analizirali, ne izkorišča v celoti svojega potenciala za direktne železniške linije. Presenetljivo je med njimi tudi Dunaj, mesto z največ direktnimi železniškimi povezavami (17), a tam direktni vlaki vozijo le na 59 odstotkih možnih prog. Glede na obstoječe tire in vozne rede obstaja možnost še za 12 direktnih povezav z vlakom na in z Dunaja. Za Dunajem so na »prestolu« mest, ki so najbolj povezana z direktnimi železniškimi povezavami, še München, Berlin, Zürich in Pariz. Na lestvici mest z najslabšimi direktnimi povezavami so pristale Atene, Lizbona, Priština, Sarajevo, Skopje in Talin, od katerih nobeno nima neposredne železniške povezave s katerikoli drugim večjim izbranim evropskim mestom.

Analiza je prinesla tudi nekaj ugotovitev za Slovenijo. Pet analiziranih mest je mogoče doseči z direktnim vlakom, medtem ko bi lahko z vlakom v manj kot osemnajstih urah dosegli 27 mest, če bi povezave obstajale. Samo dve analizirani mesti je mogoče doseči z direktnim nočnim vlakom, to sta München in Zürich. Z direktnim vlakom iz Ljubljane lahko pridete še v Budimpešto, na Dunaj in v Zagreb. Kot izpostavljajo, ima Ljubljana največji potencial za vzpostavitev direktne linije s Frankfurtom, saj je to druga najpogostejša letalska linija na kratkih razdaljah, sledita Pariz in Beograd. Do slednjega je še do nedavnega vozil vlak naravnost iz Ljubljane, a povezava že več let ne obstaja, ker naj hrvaške in srbske železnice ne bi podpisale pogodbe o sodelovanju.

Ti podatki so relevantni, ker se v naši soseščini oblikuje ambiciozni projekt Starline, ki obljublja revolucijo v železniškem prometu po vsej Evropi. Načrtovana hitra

železniška mreža bo povezovala 39 evropskih destinacij. Omrežje Starline bo dolgo 22.000 kilometrov, vlaki pa bodo vozili s hitrostmi od tristo do štiristo kilometrov na uro. Po nekaterih ocenah bo potovanje od Helsinkov do Berlina trajalo le pet ur. Toliko pa na primer traja vožnja z vlakom od Maribora do Kopra. Nadalje bosta hitro in enostavno povezana Kijev in Berlin. Pot med Milanom in Münchnom pa bo imela pogosto in hitrejšo linijo, ki bo povezovala gospodarska središča.

Posebnost sistema je tudi to, da bo ponujal različne cone – tihe prostore za delo, družinam prijazne oddelke in postaje,

povezane s trgovinami, restavracijami in celo kulturnimi prizorišči. Projekt naj bi deloval po javno financiranem franšiznem modelu, v sklopu katerega bi nacionalni železniški prevozniki upravljali posamezne linije, sistem pa bi nadzoroval nov organ Evropski železniški regulator (ERA). To bi omogočilo poenoteno delovanje, enake tehnične standarde in varnostne predpise po vsej Evropi. Organizacija 21st Europe meni, da lahko projekt zaživi do leta 2040, vendar bo to zahtevalo politično podporo, usklajevanje in predvsem financiranje na ravni celotne EU.

In kako se lahko Slovenija s svojim železniškim sistemom vključi v projekt Starline, ki predvideva ultrahitre železniške povezave? Po začetni izključitvi Ljubljane iz tega projekta je slovenska prestolnica zdaj vključena v koridor B, ki bo povezoval Lizbono in Kijev.

Strokovnjaki za promet se strinjajo, da je hitri vlak za potovanja do dobrih tisoč kilometrov najbolj učinkovito prevozno sredstvo. Gre za tehnologijo in potencial hitrih vlakov, ki sta jo na Japonskem utemeljevala Shinkansen, v Evropi pa predvsem francoski TGV.

Pri nas dosegajo vlaki največ 160 kilometrov na uro, kar pomeni, da smo daleč od evropskega povprečja. Pri sosedih Italijani imajo vlake z vzdevkom »rdeča puščica« ali »freccia rossa«, ki so izdelani za hitrosti do 360 kilometrov na uro, na testiranjih pa so jih pognali blizu meje 400 kilometrov na uro. Za pot med Milanom in Rimom vlak potrebuje le dve uri in dvajset minut.

Francozi so sicer utemeljitelji hitrih vlakov v Evropi, saj so po drugi svetovni vojni prav oni podrli mnoge hitrostne rekorde. Vlaki TGV pa danes na nekaterih linijah vozijo s hitrostmi do 320 kilome-

trov na uro.

V Nemčiji smo pred leti, namesto da bi opravili notranji let z letalom, med Frankfurtom in Kölnom preizkusili hitri vlak družbe ICE (Intercity Express). Ta vlak na 180 kilometrov dolgi progi vozi s hitrostjo 300 kilometrov na uro. Če zamuja, lahko pospeši tudi do 330 kilometrov na uro. Za konec zato samo še tale podatek: tiskovna predstavica Slovenskih železnic je novinarju N1 v telefonskem pogovoru povedala, da je bila povprečna hitrost potniških vlakov v Sloveniji v letu 2024 50 kilometrov na uro. “

Nov sistem vpisa za bodoče zdravnike

Ana Zupan
foto: pixabay

Univerza v Trstu bo letos jeseni v okviru popolnoma novega sistema vpisa, ki ukinja dolgoletno oviro za študij medicine v Italiji – nacionalni sprejemni izpit –, odprla vrata stotinam bodočih zdravnikov. Na podlagi nove politike, ki jo je uvedla italijanska ministrica za univerze in raziskave Anna Maria Bernini, se je na tržaški medicinski program na novo vpisalo približno 700 študentov. Reforma, ki jo je parlament potrdil v začetku letošnjega leta, nadomešča strogi izbirni preizkus s sistemom odprtega dostopa v prvem semestru.

Cilj reforme je razširiti dostop do medicinskega izobraževanja in izbor kandidatov prestaviti na kasnejši del študijskega leta. Namesto enega samega odločilnega izpita, ki je doslej določal, kdo se lahko vpiše na študij medicine, bodo študenti najprej obiskali predavanja temeljnih naravoslovnih predmetov (kemije, fizike in biologije), od katerih bo vsak vreden šest kreditnih točk. Nato jih novembra in decembra čaka standardiziran nacionalni izpit, enak za vse sodelujoče univerze, ki bo vključeval vprašanja z več možnimi odgovori in kratke odprte naloge. Na podlagi uspeha bodo nato študenti napredovali v program.

V Sloveniji je sistem popolnoma drugačen. Na Univerzi v Ljubljani Medicinska fakulteta vsako leto razpiše okoli 205 mest za slovenske državljane in državljane Evropske unije, kandidati pa morajo zbrati točke na osnovi treh kriterijev. Odločilni so: splošni uspeh na maturi (30 odstotkov), uspeh v 3. in 4. letniku srednje šole (10 odstotkov) ter ocene pri maturi iz matematike, tujega jezika in enega naravoslovnega predmeta, ki predstavljajo 60 odstotkov točk. Za vpis v študijsko leto

2025/2026 je bilo potrebno zbrati najmanj 84,6 točk, kar je več kot leto prej (79,3 točk), medtem ko so za dentalno medicino od kandidata zahtevali vsaj 81,9 točk za vpis na 55 mest.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih je bilo v državi okoli 3,3 zdravnika na 1.000 prebivalcev oziroma 326 zdravnikov na 100.000 prebivalcev, kar je pod povprečjem EU, ki je 389 zdravnikov na 100.000 prebivalcev. Italija je v letu 2021 dosegala približno 4,1 zdravnika na 1.000 prebivalcev in 412 na 100.000 prebivalcev, kar presega povprečje držav OECD, ki znaša 3,7.

Kljub višji gostoti zdravnikov na prebivalca se Italija sooča s hudim pomanjkanjem kadrov: ocenjuje se, da na državni ravni primanjkuje približno 30.000 zdravnikov, zlasti v družinski medicini in specialističnih panogah. Pri tem več kot polovica zdravnikov v državi presega starost 55 let, kar pomeni, da se bo potrebno kmalu soočiti še z izzivom upokojevanja zdravnikov. Slovenija pa se sooča z neenakomerno razporeditvijo zdravnikov po regijah. Obalno-kraška regija po številu zdravnikov zaostaja za povprečjem, kar vpliva na dostopnost primarne zdravstvene oskrbe v ruralnih območjih.

V Italiji si od reforme obetajo širjenje vpisa in zmanjševanje selekcije ob vstopu na študij, a to s seboj prinaša tudi logistične izzive, kot so morebitno preveliko število študentov, pritožbe zaradi neuspeha pri napredovanju in potencialno preobremenjene učilnice. V Sloveniji sistem ostaja stabilen in formalno urejen, a ni fleksibilen glede vdora novih kandidatov

čez zgornji prag. Primerjava tako kaže, da ima Italija višjo gostoto zdravnikov na prebivalca kot Slovenija, a hkrati resne probleme z zastopanostjo, upokojevanjem in kadrovskim primanjkljajem. Slovenija ima manj zdravnikov *per capita* in strožji vpišni sistem, a bo morala nasloviti bolj enakomerno kakovost izbire in potrebo po izboljšanju regionalne dostopnosti. Reforma v Trstu lahko predstavlja korak k dolgoročnemu izboljšanju italijanskega zdravstvenega sistema, toda sama po sebi ne bo rešila strukturnih težav.

Slovenska Primorska regija bo v prihodnjih letih prav tako podvržena spremembam. Z načrtovanjem novega študijskega programa medicine na Univerzi na Primorskem v Izoli, ki se bo pričel v šolskem letu 2027/28, si lahko obetamo sprva po sto novih zdravnikov na leto. Ob tem so nekateri že izrazili skrb glede pomanjkanja kliničnih učnih kapacitet, kadrov za poučevanje in vprašljive kredibilnosti standardov novih zmogljivosti glede na Ljubljano in Maribor.

Obe državi se torej spopadata z različnimi, a resnimi izzivi na področju izobraževanja zdravnikov – Italija s prenasitostjo vhodnega študijskega sistema in kadrovskim razpadom v praksi, Slovenija pa z visoko selekcijo in geografsko neuravnoveženostjo dostopa ter prav tako s pomanjkanjem zdravnikov. Čeprav spremembe, kot sta reforma v Trstu ali nova fakulteta v Izoli, predstavljajo pogumne korake naprej, bosta dolgoročni uspeh in vpliv teh odločitev odvisna predvsem od kakovosti izvedbe in podpore v kliničnem okolju, ne le od števila vpisanih. “

Levičarji naj bi bili pametnejši

Bethesda – Ameriški znanstveniki so v nedavno objavljeni študiji odkrili, da so liberalna oziroma leva politična prepričanja pri posamezniku povezana s večjo inteligenco. V raziskovalni vzorec so zajeli več kot 300 bioloških in družin s posvojenimi otroki, pri čemer so uporabili tako izmerjeni IQ kot poligenske rezultate. Tako so na primer potrdili, da so v družinah, v katerih imajo posamezniki višjo raven inteligence, bolj naklonjeni enakopravnosti, dopuščajo več osebne svobode med člani in so manj naklonjeni avtoritarizmu. Objavljena študija je doslej najtrdnnejša raziskava povezave med inteligenco in političnim prepričanjem, sicer pa so v zadnjih desetletjih v več različnih študijah potrdili tudi, da so ljudje z višjo inteligenco bolj naklonjeni liberalizmu, antirasizmu, podpori EU in Natu, svobodi govora in antiavtoritarizmu. *nih/nb*

Četrtna Nemcev dela doma, pa še to malo

Berlin – V Nemčiji je avgusta na daljavo vsaj občasno delalo 24,4 % zaposlenih, kaže raziskava Münchenskega inštituta za gospodarske raziskave Ifo. Razširjenost dela od doma je od leta 2022 oziroma od epidemije koronavirusa razmeroma stabilna, trenda vračanja delavcev v pisarne pa ni zaznati, saj so podjetja, ki so svojim zaposlenim odredila povratek v pisarne, zelo redka. Največji delež vsaj občasnega dela od doma imajo v Nemčiji v storitvenem sektorju (35,1 %), v predelovalni industriji (15,7 %), v trgovini (11,9 %), najmanj pa v gradbeništvu (4,4 %). Kot je dejal eden od raziskovalcev, se na delo od doma posebej zanašajo mlada in hitro rastoča podjetja, kar pa naj bi bilo že trdno vključeno v kulturo delodajalcev prihodnosti. Povprečna Nemka je leta 2024 sicer delala rekordno malo ur, a sindikati opozarjajo, da Nemčija kljub nižjim številom ur ohranja rekordno velik delež zaposlenih. Poleg tega vodi po številu dni bolniškega dopusta v Evropi, v povprečju 15,1 dneva na zaposlenega v letu 2023 (prej 11,1 dneva v 2021). *delo/nb*

Ustavljene deportacije otrok

Washington – Ameriška okrožna sodnica Sparkle Sooknunan je odredila dvotedensko zaustavitev deportacij več kot 600 mladoletnih otrok brez spremstva staršev v Gvatemalo. Sodbo je sprejela, potem ko so pravniki Nacionalnega centra za migracijsko pravo vložili nujno pritožbo na okrožno sodišče v Washingtonu zaradi desetih otrok brez spremstva staršev, ki so jih represivni organi že vkrcali na letala na letališčih Harlingen in El Paso v Teksasu. Kasneje je sodbo razširila, da vključuje vse gvatemalske mladoletnike, ki so v varstvu Ministrstva za zdravje in socialne storitve. Pravniki, ki so vložili tožbo, pojasnjujejo, da je vlada predse-

Evropske države bodo do konca leta za orožje namenile rekordno količino denarja. Na fotografiji nizozemski vojaki med vajo.

dnika Donalda Trumpa dosegla dogovor z gvatemalsko vlado, ki omogoča deportacijo mladoletnih otrok nazaj v Gvatemalo brez obvestila ali možnosti pritožbe. Dogovora vladi nista uradno potrdili. Sicer pa se je ameriška vlada ta teden odločila tudi, da posameznikom s palestinskim potnim listom ne bo več odobrila vize, neglede na razlog. *rš/wsws/nb*

Izrael ubil premierja Jemna

Sana – Uporniško gibanje Ansar Alah, znano kot Hutiji, je potrdilo, da je izraelska vojska v zračnih napadih prejšnji teden ubila premierja Ahmeda Ghaleba al Rahavija. V napadu na prestolnico Sana je ubila tudi več ministrov hutijevske vzporedne vlade. Mesto začasnega premierja je zasedel Al Rahavijev prvi namestnik, Mohammad al Moftah. Izraelska vojska je politične uradnike napadla med rednim

zasedanjem vlade, na katerem so razpravljali in ocenjevali njihovo delovanje v tem letu. Hutiji, ki nadzirajo severozahodni del Jemna, od začetka oktobra 2023 izvajajo raketne in dronske napade na ozemlje pod nadzorom Izraela. *rš/nb*

Nov orožarski rekord v EU

Bruselj – Letos bodo države Evropske unije za obrambo oziroma oboroževanje namenile rekordnih 381 milijard evrov, kažejo podatki Evropske obrambne agencije (EDA). Rekordni znesek naj bi do konca leta predstavljal 2,1 BDP. Lani »smo« za obrambo namenili 343 milijard evrov, kar je 19 % več kot leta 2023. Skupno bodo države EU za ena-in-pol krat presegle obrambni proračun Kitajske, ruskega pa kar za trikrat. Za obrambo več denarja namenijo le še ZDA. *tt/defencenews/nb*

Nekdanji jemenski premier Ahmed al Rahavi, ki ga je v zračnem napadu prejšnji teden ubila izraelska vojska.

Bregove dere - Zev

(samozaložba, 2025)

Brigita Gračner
foto: Bregove dere

Kolektiv Bregove dere je sestavljen iz muzičistov vseh vetrov Zahodne Slovenije in premnogih glasbenih ozadij, ki segajo od rockovskih izhodišč, jazzovske ubranosti in svobodnjaške proste improvizacije ter članstva v težkokategornikih MeduzaleM, rockerjih Kavasutra in kolektivu Kombo Zlatka Kaučiča, če omenimo vsaj nekaj bendov, v katerih so se ali se še kalijo člani obravnavane zasedbe. V njej godejo Matjaž Karlovčec na klasični kitari, vokal u in tolkalih, Robi Erzetič na bobnih, Timi Vremec na električnem basu, Matej Kržišnik na električni kitari in Jure Planinšek na violini. Na koncu prejšnje deкаде, leta 2019, je ustanovitelj in idejni vodja Karlovčec zabeležil zametke zasedbe s solo EP-jem *Tok misli ogledalo*, po postopnem kapljanju članov in dodajanju novih inštrumentov pa se je zvok razbohotil v aranžmaje, ki smo jim priča na novem prvokrvnem prvcu *Zev*.

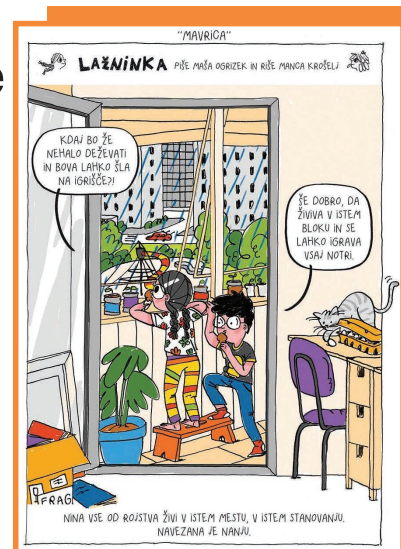
Na albumu lahko poslušamo pet skladb, ki so spoj že zgoraj omenjenih žanrskih referenc članov, čeprav je v dolgih in postopno razvijajočih se komadih, če bi jih res secirali v detajle, zaznati tudi obilo drugih zvrsti, kot sta denimo post- in matematični rock. Kar pa poslušanje najbolj zmede, je dejstvo, da na splošno vse skupaj zveni kot izmenično pretakanje etno glasbe in akustičnega metala. Za etno elemente, ki se nakažejo že po prvih taktih začetne pesmi *9/8 rezila strahu* in zaradi katerih bi lahko bili gostje marsikaterega festivala t. i. *world music* glasbe, sta vsekakor zaslužni akustična kitara in violina. Za metalske, ki se v komadu *Rogovile* kažejo celo z blast beatom in spričo katerih bi v popoldanskih urah lahko zabavali udeležence Tolminatorja, pa preostali inštrumentarij, še posebej električna kitara. V tem pogledu so si nadeli pravišnje ime, saj v soničnem smislu porajajo res raznovrstne asociacije. V tej luči lahko vzbudijo nezaželen občutek glasbene mineštre, po drugi okus svojevrstne in raznolike zvočne specialitete, ki ji ni primerjave. Morda, če bi odvezli vokal, bi se na momente zazdeli podobni prekmurski ŠKM bandi.

Vse skupaj barvajo vokalne linije, ki izražajo nekako ljudsko pomenljiva besedila. Barva glasu je nežna in pomirjujoča ter pretežno nevpadljiva. Deluje bolj kot dodaten enakovreden inštrument v že tako ali tako zapolnjeni zvočni sliki. Če se mu želi dati prav posebno izstopajoče mesto, se pojavi v večglasni obliki ali pa skupaj z gostujočimi vokalisti. Na *Jasnini brezpotja* se Karlovčcu pridruži Bojana Pejanović, pevka skupine Moving as a Giant, s katero so se Bregove dere spoznali v sklopu turneje Klubskega maratona Radia Študent 2023, kot krik pa se na *Gozd črepin* in Fantazme pojavi Luka Bevk, solo noise ustvarjalec in član benda Human Host Body.

V splošnem se na albumu sprehajamo med mirnejšimi konceptualnimi in bolj pobesnjenimi deli. Vendar so neglede na to, ali gre za bolj spokojne dele ali glasnejše izbruhe, inštrumenti na albumu v lepem balansu. Gre za pestro in kompleksno potovanje, ki pa vseeno vseskozi daje toplino v milozvočnih melodijah. “

V otroškem svetu domišljije

(Lažninka - Maša Ogrizek in Manca Krošelj, Založništvo tržaškega tiska, 2025)

Pia Nikolič
foto: ZTT

Nina in Anka sta med počitnicami leteli z zmajem. Nanj sta kar splezali, ker je bilo dvigalo pokvarjeno. Nista se bali, da bi ju požrl, saj zmaji pijejo bencin, od otrok bi dobili le drisko. A vse to seveda ni res, kajti Nina se rada kdaj tudi zlaže, čeprav ne zares škodljivo. Zlaže se čisto malo, ravno dovolj, da si popestri življenje. Pri tem ji pomaga tudi izmišljena prijateljica Anka, ki je njena najboljša družba za vse dni, ki jih preživi doma. Odkar ni več očka, sta z mamo namreč ostali sami in poleg tega si mama kdaj zaželi trenutek povsem zase.

Čeprav se po uvodnih besedah lahko zazdi, da je strip *Lažninka* žalostna zgodba, je v resnici daleč od tega, je zelo sproščujoče in lahkotno čtivo. Ločitev, smrt ali selitev so zgolj nekatere življenjske situacije, s katerimi se mora mala Nina soočiti. Domišljija ji pomaga, da lahko takšne ovire v družbi prijaznih, toplih in ljubečih ljudi zlahka premaga. Življenja pač ne gre usmerjati, kot bi sami hoteli, dobro pa se je sprijazniti s tem, kar nam ponudi.

Lažninka bi lahko bil, glede na osnovno fabulo, zelo moralističen strip, ki bi služil kot čtivo za samopomoč, vendar je prej kot to duhovita sodobna pravljica, ki pa je aktualna predvsem po dogajanju, likih in odnosih. V njej namreč ne boste našli pametnih telefonov ali večurnega sedenja za računalnikom, kot se dogaja v resničnosti. Avtor Škatle Patrick Wirbeleit je že pred časom dejal, da bi bili stripi za otroke, v katerih bi imeli junaki v žepih mobilne telefone, precej dolgočasni. Zapleti bi se prehitro razpletli, namesto pustolovščin in iskanja skritih zakladov pa bi do teh s pomočjo spletnih zemljevidov in brskalnika prišli v nekaj minutah, kar bi bilo zelo slabo za zgodbo in zelo dolgočasno.

V pričujočem stripovskem albumu, ki ga je založba natisnila le malo pred prvim vrhuncem poletne vročine, je sicer najti več večstranskih zgodb, ki skupaj lahko tvorijo krovno zgodbo, a niso povsem povezane med seboj. Prej kot z nadaljevanke bi ga zato lahko primerjali z nanizanko. Posamezne stripe nekateri mladi bralci sicer že poznajo, saj je ustvarjalni tim z Nininimi pustolovščinami začel že v tržaški mladinski književni reviji *Galeb*, ki je posebej priljubljena med mlajšimi generacijami slovenske narodne skupnosti v Italiji, tam nekje do šestega razreda osnovne šole. Če gre verjeti predvidevanjem, pa je morda *Lažninka* še bolj priljubljena med dekleti, saj pregovorno dečke bolj zanimajo literarna dela s fantovskimi protagonisti, punčke pa tiste z dekliskimi, saj se z njimi lažje poistovetijo. Glede na to, da je slednjih v slovenskih stripih bolj za vzorec, je *Lažninka* tudi na tem področju pomembno umetniško delo. “

Domači evropski naslov na Obali

Konec avgusta je na Obali potekalo sedmo evropsko prvenstvo v jadralskem razredu BENETEAU First 18 SE. Evropska prvaka sta postala Jure Jerkovič in Robert Zajc iz ŠD Gibanica, pred Goranom Stevanovičem in Nikolo Marjanovičem iz srbskega JK Ada ter domačinoma Mitjo in Maticem Margonom iz JK Pirat Portorož. V piranskem zalivu se je 36 posadk pomerilo v razmerah, ki jih je krojilo čakanje na veter, spremenljivi vetrovi do 10 vozlov in občasno deževje. Organizatorji regate, Jadralni klub Pirat Portorož v sodelovanju s Slovenskim združenjem razreda First 18 SE, so kljub temu uspeli izpeljati sedem plovov in razglasiti najboljše tekmovalce tega rekreativnega razreda. Vodja regate Vladimir Borštnar je dejal, da so imeli srečo, da so uspeli izpeljati sedem plovov, saj jim vreme ni bilo prav naklonjeno. Ob tem je izrazil veselje, da so pritegnili toliko posadk. Prvak Jerkovič je dejal, da je bila regata odlična. *»Odlična organizacija, prijetno vzdušje in res dobro izpeljan dogodek. Vreme nam sicer ni bilo najbolj naklonjeno, imeli smo precej težav s šibkim vetrom, a sva z Robertom znala sprejeti prave odločitve ob pravem času. V jadraniu sva resnično uživala, pa tudi ob vsem, kar je spremljalo ta dogodek. Zame to sicer ni bilo prvo evropsko prvenstvo – leta 2021 sem že zmagal v Nemčiji. Čeprav v zadnjem času nisva veliko trenirala skupaj, sva v teh letih nabrala ogromno izkušenj – in to se je na regati tudi pokazalo,«* je poudaril. Mitja Margon je prav tako izpostavil muhasto vreme. *»Tretje mesto, ki sva ga osvojila z mojim 12-letnim sinom Maticem, ima zame prav poseben pomen. Pred sedmimi leti sem skupaj s hčerama osvojil prvo uradno evropsko prvenstvo v tem razredu. Danes sta hčerki že odrasli, z Maticem pa sva na tej regati izkoristila čas za to, da se učiva drug od drugega,«* je sklenil.

Ponovil parakolesarski uspeh

V Belgiji je potekalo svetovno prvenstvo v parakolesarstvu, na katerem je navdušil slovenski parakolesar Anej Doplihar. Na cestni dirki je ponovil lanskoletni uspeh iz Švice in osvojil četrto mesto. V kronometru je bil deveti. *»Anej je uprizoril neverjetno tekmo, neverjetno borbo, kjer je po taktični bitki z Italijanoma in Francozoma dosegel vrhunsko četrto mesto. Seveda smo zelo zelo zadovoljni, vendar obenem malce razočarani, saj se nam je tako željena medalja ponovno izmuznila,«* je svojega varovanca pohvalil trener Aleš Suhadolnik. *»Garal sem celo dirko. Trpel sem, a to je bilo tisto trpljenje, v katerem sem vedel, da mi gre dobro in sem v njem užival ... Vesel sem,*

Državno prvenstvo na Ptuj.

ker nam je to uspelo, čeprav je bila cilj medalja. Tudi s tem moramo biti zadovoljni,« pa je po tekmi povedal Doplihar. Svetovni prvak je postal Francoz Mathieu Bosredon, na stopničkih sta bila še Italijana Martino Pini in Mirko Testa.

Golfistke in golfisti na Ptuj

Ptuj je letos gostil klubsko ekipno in posamično državno prvenstvo v golfu. Tekmovanje je potekalo tri dni, za moški del v kategorijah člani, mladinci U18 in U16. Pri dekletih so kljub manjšemu številu prijav prvenstvo sicer izpeljali, vendar se ne more priznati za naziv državne prvakinja, saj so v splošni kategoriji nastopile le štiri tekmovalke. Klubske ekipe so bile sestavljene mešano po starostnih kategorijah in so tekmovalle v splošni razvrstitvi. Med vsemi nastopajočimi je izstopal Leon Car, ki je vse tri kroge odigral pod parom igrišča (65, 67 in 70) skupaj -11. Na drugo mesto se je uvrstil Tomi Bezenšek s skupno -7 udarci. Tako Leon kot Tomi sta člana Racman GK. Racmani so slavili zmago tudi med klubskimi ekipami. Pri dekletih se je najbolje znašla Eva Kiri Fevžer (GK Arboretum) in tekmovalce zaključila s skupno šestimi udarci čez par.

Enduro na svetovni ravni

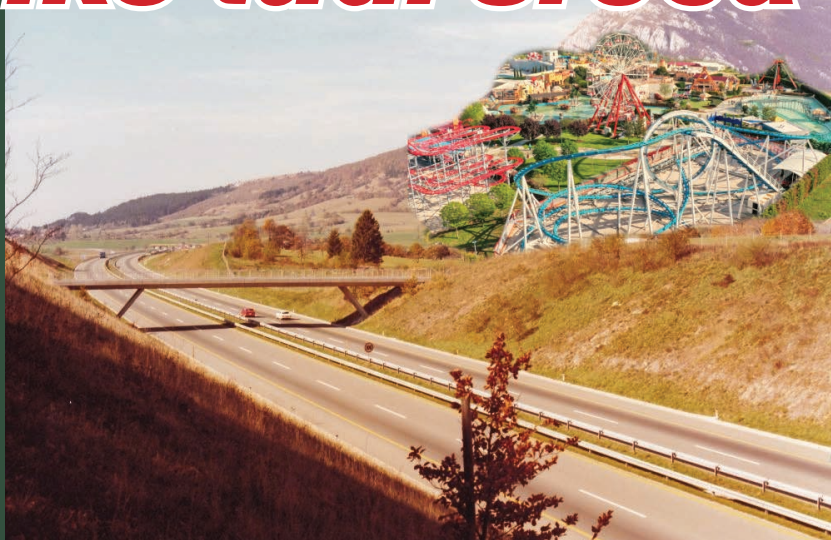
Slovenska motokrosistična mladinska reprezentanca v postavi Gal Hauptman, Nik Podobnik in Nace Jelenc je uspešno končala eno najtežjih preizkušenj v enduru na svetu. International Six Days Enduro (ISDE), ki med

poznavalci velja kar za svetovno prvenstvo v tej atraktivni motošportni panogi, je letos gostil italijanski Bergamo, kjer so se v zahtevnih specialnih etapah in transferjih do teh »specialov« s tekmece merili tudi trije slovenski vozniki, ki jih je vodil Toni Podobnik. Vse skozi so vozili zelo zrelo in premišljeno ter v okviru svojih zmožnosti in sposobnosti, ki so se jih v konkurenci s še 16 drugimi reprezentancami dobro zavedali. Tekmovanje so začeli dobro. Po treh dneh so zasedli 9. mesto. Vendar sta imela Jelenc in Podobnik četrto in peto dan nekaj smole ter sta pridelala malce višji zaostanek, ki je slovensko trojico na koncu pahnil na 10. mesto, pri tem pa so prireditelji zaradi poslabšanja vremena in s tem varnih razmer za vožnjo skrajšali etapne preizkušnje petega dne ter predčasno končali s tekmovanjem. Šesti dan so se vremenske razmere znova uredile in na sporedu je bila težka in naporna preizkušnja na motokros stezi, na kateri pa je Jelenc v zadnjem krogu nesrečno prišel v stik z enim od tekmovalcev ter padel in si pri tem zlomil ključnico. *»Moj prvi 'sixdays' je za mano in z nastopom sem zadovoljen. S fanti smo se super odrezali in mislim, da je rezultat super. Škoda zaradi manjših napak, ki smo si jih privoščili ... Dirka je bila kar naporna, vseeno pa mi ni pobrala toliko moči, kot sem mislil, in čutim, da bi lahko vozil še hitreje. A za to bo še čas, mogoče že naslednje leto,«* je po koncu tekmovanja strnil oceno prikazanega na ISDE najizkusejši Hauptman.

Gneča je lahko tudi sreča

Nova turistična ponudba za potnike, ulete v gnečah na cesti

>> Zaradi neverjetnih gneč na slovenskih cestah Slovenska turistična Agencija načrtuje novo ponudbo: potnikom, ki se ure, dneve in tedne cijazijo gor in dol po Sloveniji, bodo ponudili do sedaj še nevideno obliko turizma, ki jo bodo oglaševali s sloganom: »Gneča je lahko tudi sreča!« oziroma v angleščini: »Great plan for traffic jam!« Avtocestna postajališča bodo namreč razširili na avtokampe, jim dodali hotele, prostor za šotore, bazene s tobogani, manjši nakupovalni center, dom za sta-

Sodoben avtokamp z zabaviščnim parkom pod Nanosom. Fotografija je simbolična.

rejše, zabaviščni park, kino, fitness in vrtec. Rešitev naj bi zadovoljila vse: turistična ponudba se bo povečala, proračun bo bogatejši za nekaj cekinov, avtocestni potniki pa si bodo Slovenijo zapomnili še po čem drugim kot po – gnečah. **PRESS**

TEFLONSKI KAREL NOVI PREMIER?

Kaj bo prvi zakon, ki ga bo podpisal?

>> Karel Erjavec si je zaradi žilavosti in trdoživosti, ki mu jo je v slovenski politiki nekako uspelo dokazati, polaskal s pridevnikom »teflonski«. In res ima »Kahel« prav enake lastnosti kot priljubljena kovina: je trd (še posebej v glavi), da se sploščiti na neverjetno tanko površino, zdrži velike (politične) toplotne in mrzlotne pritiske, je odporen na kemikalije in celo prevoden. Ogrozi ga lahko le en objekt, ki ga sicer najdemo v vsaki dobro založeni kuhinji: žičnata gobica. Slovenske gospodinje in gospodinjce je zato upravičeno vznemirila govorica, da naj bi Karel, če bo postal premier, žičnate gobice kar prepovedal, kar bo seveda povzročilo hudo zmedo tako v domačih gospodinjstvih kot v gostinstvu nasploh, saj za čiščenje žara znanstveniki še niso iznašli alternative. **PRESS**

EX-PRESS

>> Mednarodno združenje strokovnjakov za genocid je sprejelo resolucijo, ki pravi, da Izrael v Gazi izvaja genocid, s tem pa so kar za dve leti prehiteli bivšega slovenskega predsednika Boruta Pahorja, ki je glede tega vprašanja še vedno »previden« in »zadržan«. **PRESS**

>> Med obiskom Slovenije je predstavnico evropske zunanje politike Kajo Kallas skoraj kap, ko je videla, koliko komunističnih spomenikov imamo pri nas. Da so jo pomirili, so organizatorji obiska uporabili kar njen političen prstotop – in jih urno prekrili s črnimi plattami. Če problema ne vidiš, ga ni. **PRESS**

>> Ker Donaldu Trumpu ni uspelo zakšeftati Grendlandije, je njegova hčerka Ivanka pač kupila manjši otok Sazan v albanskem morju, ki ga bo, kajpak, spremenila v luksuzno destinacijo. Kdor z malim ni zadovoljen, velikega vreden ni. **PRESS**

>> Zdravniki v Sloveniji so močno zaskrbljeni glede legalizacije konoplje. Bojijo se, da bo zdravstveni sistem »spet« kolapsiral, saj bi se vojski alkoholikov pridružile še horde hašišarjev. A v javnosti krožijo neprijetne govorice, da jih »spet« skrbi le posel – zdravljenje od alkoholizma je veliko večji posel od zdravljenja odvisnosti od marihuane, poleg tega pa ima marihuana toliko zdravilnih učinkov, da se hašišarji praktično zdravijo sami. **PRESS**

NOVO! SVEŽE!

Zbiramo rezervacije za plažo v Žusterni za leto 2027! Zagotovite si prostor za ležalko ali brisačo sedaj!

Za leto 2026 je že prepozno(!), zato poskrbite, da vas globalni trendi ne prehitijo! Pošljite prijavo z imenom in številko bančnega računa na rezervacije2027@zusterna.si

lahek

3	2	5	8		9	7		
	4				2			9
		6				2	5	
4	7			8	6			2
1			4	2			6	3
	6	1				3		
7			6				2	
		3	1		5	4	9	6

srednji

	8			5	4	2		
				6	3	9		7
9			7			4		
				3	2		5	8
2								4
8	4		6	7				
		8			5			9
5		2	3	9				
		7	8	4			2	

težji

	8		5				9	
6	1					5		
			6		1		2	3
				4	5	9		
	6						1	
		9	7	1				
3	7		1		8			
		4					8	9
	9				3		6	

žleht

8					2			5
							7	
		3	1	4	9			
	2	4	5		6			1
3			9		4	8	5	
			6	3	1	2		
	4							
6			4					7

KOLOFON

Časopis Megafon

Izdaja: AK NET,
telekomunikacije, d.o.o.

Prešernova ulica 4a, 6310 Izola

ISSN: 2820-5782

Tisk: Tiskarna Salomon

Naklada: 20.000

Glavni urednik: Željko Urumović

Urednica časopisa: Pia Nikolič

Oblikovanje & naslovnica:

Nejc Bahor

Lektura: Eva Brajković

E-pošta: urednik@megafon.si

**Ne zamudite aktualnih
vsebin časopisa,
spletne strani in televizije Megafon!**

**Prijavite se na
tedenski obvestilnik:
obvestilnik@megafon.si**

ŠE ENA
INDIANA JONES
PARODITA!

PIŠE & RIŠE:
KUNTA

